

REPUBLIKA HRVATSKA
VUKOVARSKO - SRIJEMSKA ŽUPANIJA
OPĆINA ANDRIJAŠEVCI

STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE ANDRIJAŠEVCI ZA RAZDOBLJE 2016. – 2021. GODINE

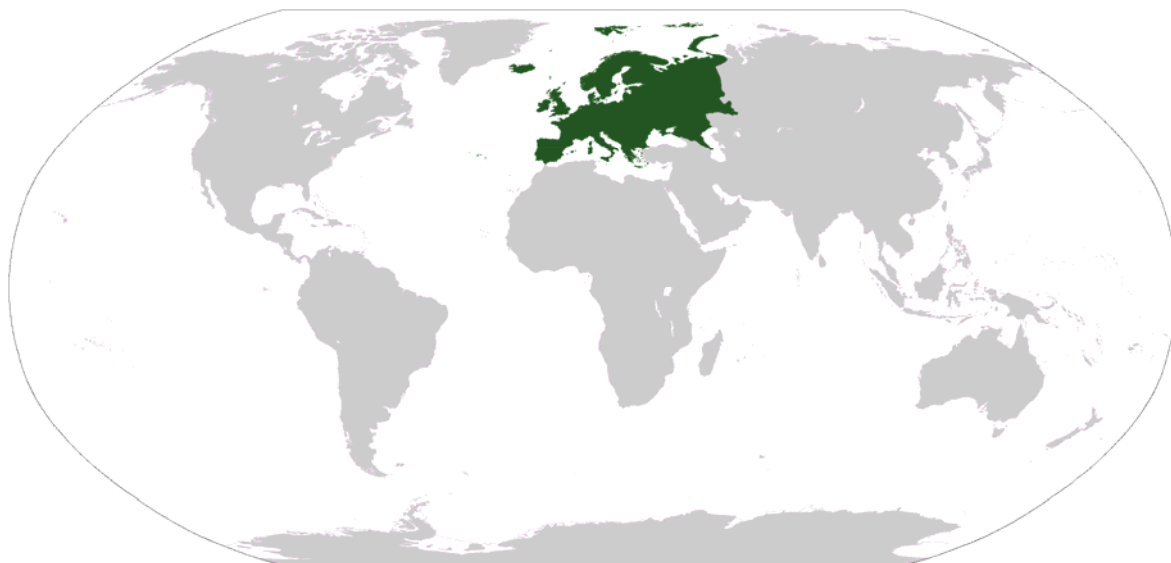
Projektni zadatak: Izrada Strategije razvoja Općine Andrijaševci za razdoblje
2016. g. – 2021. g.

Nositelj programa: Općina Andrijaševci

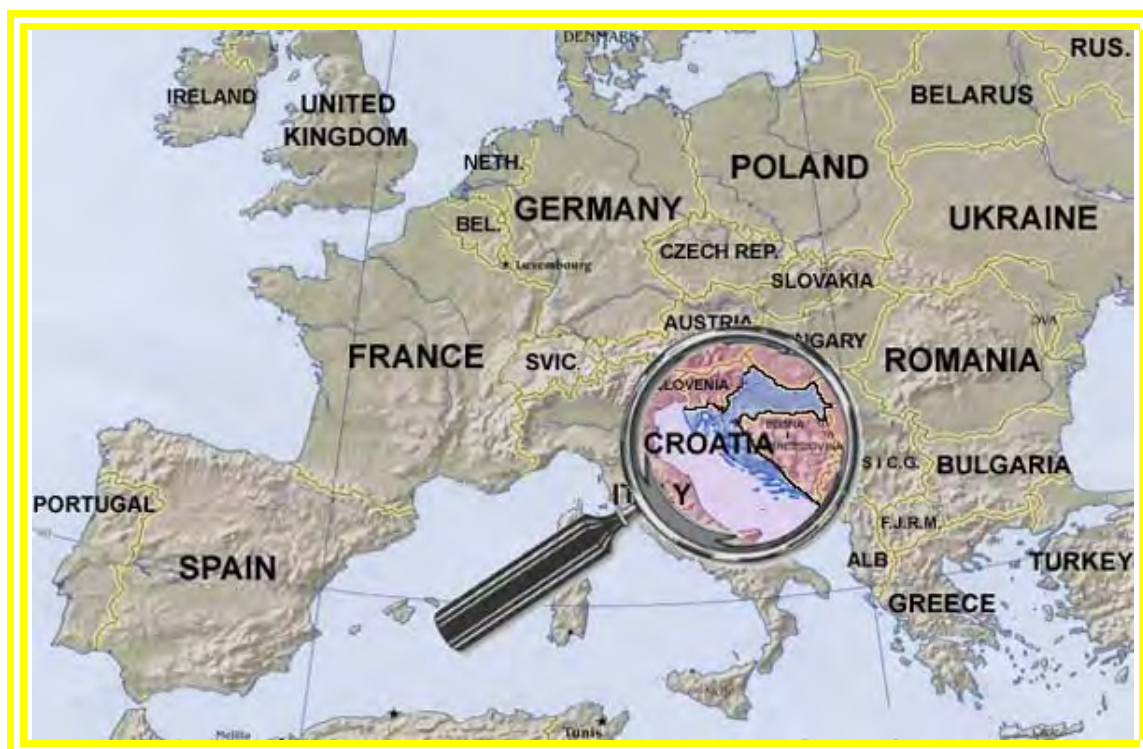
Nositelj zadatka: Jaić Consulting d.o.o.
Prespa 42
43000 Bjelovar

Koordinator zadatka: Tihomir Jaić

Autori programa: Tihomir Jaić

Slika: Europa u Svijetu

Slika: Republika Hrvatska u Europi

Slika: Vukovarsko - srijemska županija u Hrvatskoj

Slika: Općina Andrijaševci

SADRŽAJ

1.	UVODNI DIO	6
1.1	<i>Važnost lokalnog razvoja</i>	6
1.2	<i>Općina ima značajne potencijale; također i probleme</i>	6
1.3	<i>Strategija razvoja kao plan je neophodan</i>	7
1.4	<i>Strategija razvoja će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu</i>	7
1.5	<i>Strategija razvoja će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje</i>	7
1.6	<i>Strategija razvoja se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata</i>	7
1.7	<i>Javni sektor je važan</i>	8
1.8	<i>Strategija razvoja započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni</i>	8
2.	NAŠA VIZIJA ZA 2021.	9
2.1	<i>Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioriternima za Općinu uključuju:</i>	10
2.2	<i>Provedba Strategije razvoja</i>	11
2.3	<i>Financiranje Strategije razvoja</i>	11
3.	OPĆI PODACI O OPĆINI ANDRIJAŠEVCI	13
3.1	<i>Naseljenost Općine</i>	14
3.2	<i>Klima</i>	15
3.2	<i>Reljef i tlo</i>	15
3.3	<i>Prometni infrastrukturni sustav</i>	16
4	DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA	21
4.1	<i>Prijedlog očuvanja i zaštite krajolika i baštine</i>	24
5	CILJEVI DRUŠTVENOG, KOMUNALNOG I PROMETNOG RAZVOJA	26
5.1	<i>Razvoj Naselja</i>	26
5.2	<i>Društveni razvoj</i>	26
5.3	<i>Razvoj prometne infrastrukture</i>	27
5.4	<i>Komunalne infrastrukture</i>	28
6.	MJERE RAZVOJA OPĆINE ANDRIJAŠEVCI	31
7.	PROGRAMI STRUKTURNIH I KOHEZIJSKIH FONDOVA EU-A IZ KOJIH SE PREPORUČA FINANCIRANJE PROJEKATA	35
7.1	<i>Programsko razdoblje 2015. - 2020.</i>	35
7.2	<i>Poljoprivreda i CAP (Common Agricultural Policy)</i>	38
8	ISKORIŠTAVANJE ENERGIJE VJETRA	63
8.2	<i>Značaj i vizija energije vjetra u budućnosti</i>	66
9	ODRŽIVI RAZVOJ	68
10	PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA	70
10.1	<i>Definicija JPP-a</i>	70
10.2	<i>Socijalni aspekt JPP-a</i>	71
10.3	<i>Raspodjela rizika</i>	72
10.4	<i>Stvaranje javno-privatnog partnerstva</i>	73
10.5	<i>Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP</i>	74
10.6	<i>Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu</i>	76
11	REGIONALNI RAZVOJ S PRIMJERIMA IZ EU	80
12.	STRATEGIJA RAZVOJA U BUDUĆNOSTI	87

1. UVODNI DIO

ŠTO JE STRATEGIJA RAZVOJA

Ono, što je već na samom početku rada bilo jasno jest to da se Razvojni projekt Općine Andrijaševci ovog područja mora u potpunosti oslanjati na Regionalni operativni program Vukovarsko - srijemske županije, proizlaziti iz njega i biti njegova konkretna razrada za područje poljoprivrede i poduzetništva te njima srodnih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen Regionalni operativni program Vukovarsko - srijemske županije. Taj je dio više upućen čelništvu općine. Također je bilo potpuno jasno da je obrađivano područje uglavnom ruralno te da se, stoga, ukupan njegov razvoj mora osmišljavati kao ruralni razvoj utemeljen na iskustvima razvijenih zemalja, čija su ruralna područja danas već visoko razvijena i poželjna jednako za stanovanje, kao i za pokretanje gospodarskih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen ruralni razvoj i iskustva razvijenih zemalja u ruralnom razvoju. I taj je dio više upućen čelništvu općine koja će i provoditi ovaj projekt.

1.1 Važnost lokalnog razvoja

Institucionalna sposobnost za promicanje društveno - ekonomskog razvoja i upravljanje tim razvojem na razini lokalne uprave u Republici Hrvatskoj od sve je veće važnosti. Vlada Republike Hrvatske izjavila je da se obvezala da će promicati regionalni razvoj. U tom je cilju, a u skladu s načelom supsidijarnosti, jedan broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran na županije i općine.

1.2 Općina ima značajne potencijale; također i probleme

Razvojni potencijali Općine su značajni, a ponajviše se očituju u razvoju ruralnog turizma. Nažalost, takvi su i problemi s kojima je ona suočena. Nedostatak privatnih investicija te nezadovoljavajuća fizička, ekonomska i socijalna infrastruktura značajke su Općine.

1.3 Strategija razvoja kao plan je neophodan

Velik broj poslovnih subjekata kao i veći dio opće populacije općine živi sa niskim prihodima. Općini je neophodan sveobuhvatan razvojni plan koji je sastavni dio ovog izvješća. Plan je nazvan Strategija razvoja Općine. Strategija razvoja je prvi sveobuhvatni razvojni plan koji je osmišljen od strane Općine i svih njezinih aktera u suradnji (uglavnom putem predstavnika u općinskom partnerskom odboru). Strategija razvoja Općine produkt je stanovništva Općine. Plan sadrži direktne reference na nacionalne razvojne prioritete i problematiku, ali je primarno orijentiran na dobrobit stanovnika i poduzetnika Općine Andrijaševci.

1.4 Strategija razvoja će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu

Strategija razvoja je zamišljena kao instrument koji će omogućiti Općini da strateškim i usklađenim razvojnim planom nastupa prema različitim donatorima i investitorima, uključujući Vladu RH, Županiju, Europsku Komisiju te niz drugih bilateralnih ili multilateralnih donatora. Kratkoročno, cilj je Strategije razvoja da omogući Općini efikasno i ekonomično pristupanje programima ministarstava Republike Hrvatske, fondovima Europske unije (Program ruralnog razvoja i slć...) te strukturnim i kohezijskim fondovima EU.

1.5 Strategija razvoja će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje

Strategija razvoja uključuje identifikaciju glavnih razvojnih prioriteta i bit će proveden uglavnom putem projekata javnog sektora koji će omogućiti, potaknuti i zaštititi rast i razvoj privatnog i civilnog sektora. Razvoj privatnog sektora stvorit će «bogatstvo» i nove vrijednosti. Razvoj civilnog sektora izgradit će snažno i slobodno demokratsko društvo.

1.6 Strategija razvoja se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata

Strategija razvoja će stvoriti poticajno i povoljno okruženje prvenstveno kroz projekte fizičke, ekonomske i socijalne infrastrukture koja je potrebna da bi se uklonile identificirane razvojne blokade u Općini te da bi se omogućilo i potaknulo privatni

sektor i civilno društvo na realizaciju komercijalnih i socijalnih razvojnih mogućnosti i potencijala Općine. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata uključuju: širenje vodoopskrbne mreže, unapređenje sustava gospodarenja otpadom, razvoj cestovne mreže, unapređenje i modernizacija sustava obrazovanja, potporu mreži udruga te savjetodavnu potporu poduzetničkoj zajednici. Krajnji cilj ovakvih projekata je razvoj temeljnih resursa Općine te izmjena strukture i baze koja će dovesti do razvoja novog i vitalnog poduzetničkog modela Općine .

1.7 Javni sektor je važan

Strategija razvoja će biti, barem tijekom prvih godina njegove provedbe, vođen od strane javnog sektora, a fokusirat će se na davanje potpore privatnom sektoru u razvoju komercijalnih aktivnosti koje povećavaju ukupno ekonomsko bogatstvo. Drugi fokus Strategija razvoja bit će davanje potpore civilnom društvu u razvoju participativne i slobodne demokracije i stvaranju sustava socijalne podrške koji povećavaju ukupno društveno bogatstvo i dobrobit.

1.8 Strategija razvoja započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni

Dogovorena vizija razvoja do 2021. godine koncentrira se na smanjenje nezaposlenosti i povećanje životnog standarda kroz poticanje ekonomskih aktivnosti baziranih na održivom korištenju prirodnih resursa, tradiciji i među-sektorskom partnerstvu.

2. NAŠA VIZIJA ZA 2021.

2021. godine Općina će biti centar razvoja ruralnog turizma te malog i srednjeg poduzetništva s domaćim i stranim poduzećima te velikim udjelom novo-dodane vrijednosti. Te će tvrtke zapošljavati velik broj obrazovanih u poboljšanim općinski i županijskim obrazovnim institucijama. Općina će biti poznata po turističkim vrijednostima i ponudi, čistom okolišu, komercijalnoj poljoprivredi i organskim poljoprivrednim proizvodima koji će se u 2021. prodavati širom Europske Unije. Životni standard stanovništva Općine poboljšat će se do 2021. i približiti europskom prosjeku. Općina će također biti poznata po svojim nastojanjima da zaštiti okoliš i koristi prirodne resurse Općine na pravilan i održiv način. Većina tog uspjeha bit će rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora.

Općina i Općinski partnerski odbor dogovorili su i formulirali četiri ključna razvojna cilja na bazi vizije Općine:

1. Jačanje gospodarstva temeljenog na razvoju ruralnog turizma na način koji vodi značajnom i trajnom smanjenju nezaposlenosti.
2. Izgradnja infrastrukture koja je nužna za razvoj poduzetništva i mudro gospodarenje okolišem.
3. Razvoj poljoprivrede s ciljem na visokodohodovnim kulturama te razvoj i izgradnja preradnih i skladišnih kapaciteta
4. Razvoj socijalne infrastrukture sa ciljem poboljšanja položaja osjetljivih grupa društva.

2.1 Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioritetnima za Općinu uključuju:

Ekonomska infrastruktura

- **Uspostava centra za novu tehnologiju u Općini** - Centar će voditi u prvim trenucima lokalna Razvojna agencija, bit će potrebno izraditi studiju provedivosti i poslovni plan centra koji će uključivati i srednjoročnu strategiju za financiranje nakon potpore od strane EU.
- **Osnivanje novinskih brošura (newsletter-a) i programa obuke za stanovnike ruralnih područja** o vrstama aktivnosti koje primaju podršku Vlade RH i Europske Komisije.
- **Razvoj integriranog projekta oko ideje Seoskog turizma u općinama** uključujući ruralni turizam i aktivnosti generiranja prihoda.
- **Grant sheme za grupe proizvođača** kao što je Udruuga povrćara, mljekara, voćara, ljekovitog bilja koja nastoji omogućiti usluge svojim članovima.
- **Uspostava i razvoj poduzetničkih zona.**
- **Tehnička podrška upravljanju poslovnim zonama, mini regionalnom marketingu i privlačenju stranih ulaganja** u poslovnim zonama.

Fizička infrastruktura

- **Projekt infrastrukture (odvodnja) Općine** koji implicira rješavanje sustava za sva naselja .
- **Projekt modernizacije cestovnih** pravaca svih područja Općine.

Socijalna infrastruktura

- **Informativno pravni centar.** Da bi imao pristup vladinim programima, Centar mora postati akreditirani centar pravne pomoći te potražuje podršku kako bi se pripremio za akreditaciju i razvoj programa, a sa ciljem postizanja tog statusa.
- **Podrška nevladinim udrugama.** Strategija razvoja će istražiti načine za veću uključenost građana u odlučivanje.

2.2 Provedba Strategije razvoja

Izabrani Općinski predstavnici u vijećima te općinska izvršna tijela središte su provedbe Strategije razvoja. Jedinica za provedbu programa (Programme Management, Razvojna agencija), bit će formirana sa zadatkom koordinacije provedbe Strategije razvoja. Glavni zadatak Jedinice je uspostava prikladnih upravljačkih i koordinacijskih mehanizama kao i priprema natječajnih procedura u skladu s hrvatskim, EU i zahtjevima drugih potencijalnih donatora.

Jedinica će, također, biti zadužena za efikasnu komunikaciju između Općinskog vijeća te Jedinice za provedbu ROP-a Vukovarsko - srijemske županije i drugih aktera u procesu. Pored Općinskog vijeća, Jedinica za provedbu projekta je najvažnije tijelo provedbe Strategije razvoja. Ovaj odbor je novi instrument uspostavljen tijekom pripreme i ostat će jedan od najvažnijih elemenata u procesu implementacije Strategija razvoja.

Ostale važne institucije koje će biti uključene u provedbu Strategije razvoja uključuju nevladine udruge i lokalne organizacije te naravno privatni sektor kojeg se može smatrati glavnim pokretačem održivog generiranja bogatstva i radnih mjesta. Konkurentno gospodarstvo tada treba dovesti u poziciju da generira nova radna mjesta na temelju vlastite konkurentnosti, a ne programa poticanja zapošljavanja. Niti privatni niti civilni sektor Općine trenutno nisu naročito dobro organizirani, ali su oba u potpunosti zastupljena u partnerstvu i smatraju se glavnim partnerima u provedbi Strategije razvoja.

2.3 Financiranje Strategije razvoja

Načini i izvori financiranja često su isključiva točka interesa u planiranju razvoja. To je nepoželjno i opasno, jer je na Općini da zadrži kontrolu nad razvojnim procesima i temama kako bi privukla financiranje u projekte koji podržavaju općinsku razvojnu strategiju. Može se reći da postoji konkurencija među fondovima kao što postoji i konkurencija među donatorima i donatorskim organizacijama u potražnji za «dobrim projektima». Dobri projekti su oni prioritetni projekti koji generiraju razvoj u onom smjeru koji definira dogovorena strategija. **Stoga strategija treba usmjeravati financiranje, a ne obrnuto.** U Hrvatskoj je situacija s financiranjem relativno dobra, unatoč visokim razinama zaduživanja od strane Vlade. Apsorpcijski kapacitet Općine

je trenutno nedovoljan i morat će se razviti kako bi se iskoristilo sve fondove koji su na raspolaganju što efikasnije i ekonomičnije. U tom je smislu od presudne važnosti izgradnja kapaciteta Općine i relevantnih provedbenih institucija što će se djelomično realizirati putem provedbe Strategije razvoja, a djelomično kroz druge razvojne programe inicirane i sponzorirane od strane Vlade.

S obzirom na ograničeni financijski kapacitet Općine kao i velikog broja jedinica lokalne samouprave, strategija je financiranja pristupiti što većem broju međunarodnih donatorskih institucija kao što su: Europska Unija, Svjetska Banka, USAID, DFID te bilateralni donatori. Cilj je iskoristiti inicijalna sredstva Europske Komisije stavljena na raspolaganje u svrhu privlačenja i maksimiziranja učinka drugih izvora kao što su državni proračun i ostali multilateralni i bilateralni donatori. Prema potrebi, Općina će sudjelovati u financiranju materijalnim i nematerijalnim doprinosom. Dugoročno, cilj je razviti oporezivu bazu Općine, kako bi se smanjila ovisnost o državnom proračunu i stranoj asistenciji. Opće poznata je činjenica da svaki donator ima specifične zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni da bi se ostvarila financijska asistencija. U načelu, projekti koji se predlažu donatoru moraju biti određenog tipa, ali također i u potpunosti opravdani što podrazumijeva sukladnost s dogovorenom razvojnom strategijom područja u kojem se nalaze te opravdanje pozitivnom procjenom provedivosti / ekonomskom analizom (feasibility study / cost-benefit analysis). Taj zadatak pripreme projekata iz Strategije razvoja biti će odgovornost Općinske uprave.

3. OPĆI PODACI O OPĆINI ANDRIJAŠEVCI

Prostor Općine Andrijaševci pripada istočnom dijelu Republike Hrvatske, Nalazi se u zapadnom dijelu Vukovarsko-srijemske županije koje pripada širem području Bosutskih nizina. To je nizinski i močvarama prošarani prostor sa područjima šuma. Općina na sjeveroistoku graniči s Gradom Vinkovci, na istoku s općinom Privilaka, na jugu graniči s općinom Cerna i na zapadu sa općinom Ivankovo.

	Spol	Ukupno	0-6 godina	0-14 godina	0-17 godina	0-19 godina	Žene u fertilnoj dobi		Radno sposobno stanovništvo (15-64 godine)	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina	Prosječna starost	Indeks starenja	Koefficient starosti
							Svega (15-49 godina)	od toga 20-29 godina							
Andrijaševci	sv.	4.075	366	838	1.025	1.162	-	-	2.730	691	507	218	36,8	59,5	17,0
	m	1.967	177	408	478	546	-	-	1.375	269	184	67	35,8	47,3	12,7
	ž	2.108	189	430	547	616	1.004	277	1.355	422	323	151	37,8	68,5	20,0

Izvor: DZS

Općina ukupno zauzima površinu od 39,62 km² ili 3.961,82 ha prema podacima Državne geodetske uprave-Područni ured za katastar Vukovar-Ispostava Vinkovci. Njen udio u površini Županije iznosi 1,62%

U središnjem dijelu prostora Općine smještena su jedina dva naselja Rokovci i Andrijaševci, a dijeli ih rijeka Bosut. Naselja i prostor Općine su s okruženjem povezani mrežom županijskih cesta.

3.1 Naseljenost Općine

Aktivno stanovništvo Općine Andrijaševci prema popisu iz 2011. je 3.237 stanovnika, od toga je 1.559 muškaraca a 1.678 žena.

	Starost	Ukupno	Muškarci						Žene					
			svoga	neoženjen	oženjen	udovac	razveden	nepoznato	svega	neudana	udana	udovica	razvedena	nepoznato
Općina Andrijaševci	Ukupno	3.237	1.559	509	951	42	54	3	1.678	370	956	306	46	-
	15-19	324	138	137	1	-	-	-	186	18	5	-	-	-
	20-24	300	150	131	18	-	1	-	150	87	60	-	3	-
	25-29	291	164	87	75	-	2	-	127	36	87	-	4	-
	30-34	235	117	37	78	-	3	-	117	23	87	2	5	-
	35-39	244	120	23	91	-	6	-	124	8	107	1	8	-
	40-44	286	144	24	113	-	7	-	142	5	129	6	2	-
	45-49	322	164	20	131	2	10	1	158	6	134	12	6	-
	50-54	301	164	22	130	1	10	1	137	2	109	19	7	-
	55-59	243	128	18	101	2	6	1	115	6	84	20	5	-
	60-64	184	85	3	77	3	2	-	99	5	61	33	-	-
	65-69	147	71	4	51	10	6	-	76	2	32	39	3	-
	70-74	142	46	2	41	3	-	-	96	2	32	60	2	-
	75-79	132	47	1	35	10	1	-	85	3	17	64	1	-
	80-84	61	17	-	8	9	-	-	44	3	9	32	-	-
	85 i više	25	3	-	1	2	-	-	22	1	3	18	-	-

Izvor: DZS

Prema dobnoj strukturi distribucija stanovništva ukazuje na koncentraciju stanovništva u dobnim skupinama od 15-19, 45-49, 50-54 godina. Najveći broj stanovnika identificiranje u dobnoj skupini od 15-19 godine.

3.2 Klima

Područje Općine Andrijaševci ima odlike umjereno kontinentalne klime, kao i širi prostor u okruženju. Prosječna godišnja temperature zraka izdvaja se dva ekstrema. Maksimum temperature je ljeti (srpanj 21,6°C), dok je minimum uglavnom zimi (siječanj -0,7°C). Srednja godišnja amplituda temperature zraka iznosi 22,3°C, što je odlika kontinentalne klime. Kontinentalne karakteristike klime dolaze do izražaja i u proljeće (11,3°C) i u jesen (11,1°C), što povoljno utječe na temperaturne prilike u vegetacijskom razdoblju. Prosječna godišnja količina oborina izdvaja se dva para ekstrema. Glavni maksimum se javlja početkom ljeta (VI mjesec 79 mm), a sporedni krajem jeseni (X mjesec 97 mm). Glavni minimum oborine javlja se obično sredinom jeseni. U vegetacijskom razdoblju padne 435 mm oborine, što je 57,5% godišnje količine. Najveću učestalost imaju strujanja zraka iz sjeverozapadnog smjera, a zatim po učestalosti slijede strujanja iz jugoistočnog, sjeveroistočnog i jugozapadnog kvadranta.

3.2 Reljef i tlo

U Općini Andrijaševci mogu se izdvojiti dva osnovna tipa reljefa: nizinski i zaravanski nastalih pod utjecajem složenih endogenih i egzogenih procesa. Nizinski reljef u morfološkom smislu pripada fluvijalnom i fluvijalno-močvarnom reljefu, dok je zaravanski reljef rezultat djelovanja eolskih i sufozijskih procesa. U morfostrukturnom pogledu, nizine su akumulacijsko-tektonski tip reljefa, dok lesne zaravni pripadaju tipu akumulacijsko-denudacijskog reljefa. Na prostoru Općine Andrijaševci osnovne reljefne karakteristike su određene odnosnom viših lesnih zona i aluvijalnih ravni. Ovakav reljef karakterizira jednoličan geološki sastav i neznatne visinske razlike. U geološkoj građi prevladavaju mladi kvartarni sedimenti, pleistocenske i holocenske starosti. Na geološkoj mladoj osnovi izmodeliran je tipični nizinski reljef, u okviru kojega se mogu izdvojiti cjeline lesnog ravnjaka, te niže lesne zone, koja zauzimaju područje vučanske i biđ-bosutske nizine. U građi reljefa najrasprostranije su naslage močvarnog i pretaloženog prapora, dosta glinovite, a ponekad pjeskovite, dok su močvarne naslage zastupljene u uskom pojasu bosutske nizine. Nadmorske visine reljefa na području Općine kreću se od 82,8 do 86,6 m, te visine rastu od istoka

prema zapadu, odnosno prema području lesnog ravnjaka. Budući da su oba naselja na području Općine na vrlo maloj udaljenosti, to se i prosječne nadmorske visine naselja razlikuju za 1 m.

3.3 Prometni infrastrukturni sustav

Prometni sustav Općine Andrijaševci je komplementaran i kompatibilan s prometnim sustavom županije. Sustav čine cestovni, željeznički, poštanski i telekomunikacijski promet.

3.3.1 Cestovni promet

Prostor Općine Andrijaševci u centralnom dijelu prostora Općine smještena su jedina dva naselja na području Općine, a dijeli ih rijeka Bosut. Navedena naselja su s okruženjem povezana mrežom županijskih cesta i to: - u smjeru sjever-jug županijskom cestom Ž 4170, - u smjeru istok-zapad županijskim cestama Ž 4166 i Ž 4192.

3.3.2 Plinoopskrba

Na području Općine izgrađena je distribucijska plinoopskrbna mreža u oba naselja Općine. Sustavi za cijevni transport prirodnog plina i plinoopskrba područja Općine Andrijaševci ostvaren je izgradnjom lokalnog (distribucijskog) plinovodnog sustava kojim su obuhvaćena oba naselja Općine. Lokalni (distribucijski) plinovodni sustav sastoji se od: - međumjesnog plinovoda (lokalni visokotlačni), - glavnih distribucijskih plinovoda, - mjesnih plinovodnih mreža. Lokalnim visokotlačnim (u daljnjem tekstu : međumjesnim plinovodom) Vinkovci-Rokovci-Privlaka (i dalje) prirodni plin se doprema od glavne opskrbe točke, a to je mjerno redukcijnska stanice (MRS) Vinkovci, do planiranih lokalnih opskrbnih točaka. Pošto postojeću potrošnju na ovom dijelu Županije zadovoljava i srednjetačna plinovodna mreža lokalne opskrbe točke (redukcijnske stanice-RS) nisu izgrađene. Glavnim distribucijskim plinovodima povezuju se mjesne mreže naselja Općine Andrijaševci i pojedinih naselja izvan

Općine Andrijaševci, te pri tome prolaze glavnim opskrbnim pravcima u samim naseljima.

Elektroenergetika

Prijenosna mreža na području Općine sadrži nadzemne dalekovode na naponskim razinama od 400 kV i 110 kV. Na 400 kV naponskoj razini postoji nadzemni dalekovod koji prolazi sjeveroistočnom dijelu Općine, a to je: - DV 400 kV Ernestinovo-Ugljevik. Na 110 kV naponskoj razini izgrađeni su sljedeći nadzemni dalekovodi: - DV 110 kV Vinkovci-Županja 2. Ovi dalekovodi samo prolaze područjem Općine Andrijaševci i nemaju izravnog utjecaja na elektroopskrbu potrošača na području Općine. Postojeća distribucijska mreža na području Općine sadrži građevine na svim distribucijskim naponskim razinama, dakle 35 kV, 10(20) kV i 0,4 kV, te javnu rasvjetu. Na 35 kV naponskoj razini izgrađene su sljedeće građevine: TS 35/10(20) kV Cerna/Andrijaševci, DV 35 kV Vinkovci-Cerna, DV 35 kV Županja-Cerna, DV 35 kV Cerna (Andrijaševci)-Otok (s kabelskim izlazom iz TS). Na 10(20) kV naponskoj razini izgrađeni su nadzemni i kabelski vodovi do svih TS 10/0,4 kV u naseljima, te gospodarskih ili drugih sadržaja izvan građevinskog područja. Niskonaponska 0,4 kV mreža (NN) izgrađena je većim dijelom s tehnički zastarjelim neizoliranim ("golim") vodičima, a manjim dijelom samonosivim kabelskim snopom (SKS) po krovnim stalcima. Javna rasvjeta je izgrađena na svim prometnim pravcima naselja Općine.

3.3.3 Odvodnja otpadnih voda

Stanovnici oba naselja otpadne vode ispuštaju u septičke jame. Septičke jame su obično propusne pa se dio otpadnih voda infiltrira u podzemlje, što utječe na kvalitetu podzemnih voda. Postoji rješenje sustava odvodnje Andrijaševci/Rokovci na nivou idejnog projekta. Izbjegličko naselje "Blace" je opremljeno zasebnim sustavom odvodnje otpadnih voda.

3.3.4 Vodoopskrba

Naselja Andrijaševci i Rokovci imali su zajednički vodoopskrbni sustav koji se napajao s dva vodocrpilišta- "Nova škola 1" i "Nova škola 2". Oba su smještena u

samom naselju Andrijaševci, uz rijeku Bosut. Prvo navedeni bunar izdašnosti je 10 l/s i nije mogao zadovoljiti potrebe sustava Andrijaševci/Rokovci u trenutku kada se trebalo formirati i novo, izbjegličko naselje u Rokovcima. Stoga je izveden novi bunar cca 400 m južnije, pa sada crpilište radi s instaliranim kapacitetom od 14 l/s (8+6 l/s) i režimu pretlaka do 6,0 bara. Postojeća distribucijska mreža pokriva izgrađene dijelove naselja, te izbjegličko naselje "Rokovci". U jugozapadnom dijelu Općine nalazi se izdvojeno građevinsko područje "Grabarje" koje se naslanja na naselje Cerna. Za opskrbu ovog područja je izgrađen vod koji je dio sustava Cerna/Šiškovci. Područjem Općine se pruža i magistralni cjevovod za transport sirove vode s regionalnog vodocrpilišta "Cerna" do vodoopskrbnog sustava Grada Vinkovaca (magistralni vodovod "Cerna-Vinkovci"). Ovaj vod je profila 700 mm i 2013. godine je povezan s lokalnim sustavom na području Općine Andrijaševci, te u ovom trenutku predstavlja jedini način opskrbe vodom u Općini Andrijaševci.

3.3.5 Gospodarske djelatnosti

Gospodarska struktura, glede zastupljenosti djelatnosti je povoljna, ali ima premalo zaposlenih u domicilnim tvrtkama u odnosu na broj stanovnika Općine.

Poljoprivreda

Poljoprivredno zemljište je vrijedan prirodni resurs, te prirodno bogatstvo. Ukupne poljoprivredne površine na području Općine Andrijaševci čine 68,43% ukupne površine Općine. Obradive površine čine 68,33% ukupne površine Općine. U strukturi obradivih površina, oranice čine 98%, voćnjaci 1,9%, vinogradi 0,06% i livade 0,05%. U ukupnim poljoprivrednim površinama zastupljeni su i pašnjaci s 0,1%. Ukupne poljoprivredne površine Općine Andrijaševci predstavljaju udio od 1,8% ukupnih poljoprivrednih površina Županije, dok udio obradivih poljoprivrednih površina čine također udio od 1,8% u ukupnim obradivim površinama Županije. Među ostale površine u strukturi zemljišta ubrajaju se i šume, koje čine 19,01% ukupne površine Općine. Sve do sada navedene kategorije zemljišta čine plodna tla (obradive površine, ostale poljoprivredne površine i ostale površine), koje čine udio od 87,5%, dok ostali dio čini neplodno tlo. U okviru ukupnog neplodnog tla 37,8% pripada vodotocima i vodama. Prema obliku vlasništva poljoprivredno zemljište je u

privatnom ili državnom vlasništvu. U okviru ukupnih obradivih površina, udio površina u privatnom vlasništvu iznosi 53,5% ukupnog obradivog zemljišta. U strukturi ukupnih poljoprivrednih površina, udio privatnog vlasništva je također na razini ukupnog obradivog zemljišta, od 53,5%.

Šumarstvo

Na području Općine Andrijaševci šumom je pokriveno oko 755,5 ha od kojih je 753 ha društveno vlasništvo, a 2,5 ha je u privatnom vlasništvu. Šume i šumsko zemljište imaju udjel od 19,07% u ukupnim površinama Općine. U odnosu na pokrivenost područja šumama na razini Županije gdje udjel šuma iznosi 28,3%, šume Općine imaju značajno manju zastupljenost, odnosno udjel. U odnosu na broj stanovnika Općine na 100 ha šumskih površina, kao statistički podatak dolazi 563 stanovnika, što je brojčano iznad no kvalitativno ispod prosjeka Županije (295 stanovnika/100 ha) i Države. Ovo pak ukazuje na manje prisustvo šuma i šumskih površina odnosno na veću napučenost prostora u odnosu na bogatstvo šuma i šumskih površina. Promatrajući prostorni raspored, šume kojima gospodare Hrvatske šume, na području Općine zastupljene su uglavnom, uz zapadnu, južnu i sjevernu granicu. Ostale šume u privatnom su vlasništvu, a prisutne su na prostoru cijele Općine no u vrlo malom obimu. U strukturi šuma koje su pod upravom Hrvatskih šuma, gospodarske šume i šume posebne namjene, kategorije su šuma koje se pojavljuju pa je njihov udjel u ukupnim šumskim površinama ("Hrvatskih šuma") 100%. Šume posebne namjene (zaštitne šume od erozije, vjetra, klizišta te rekreacijske) na prostoru Općine nisu prisutne. Prema vegetacijskoj karti šuma Slavonije i Baranje na prostoru Općine zastupljene su slijedeće šumske zajednice: - šume hrasta lužnjaka i običnog graba (Carpino betuli-Quercetum roboris) - šume hrasta lužnjaka sa žutilovkom (Genisto Elatae-Quercetum Roboris). Na prostoru Općine su prisutne slijedeće biljne zajednice: - šuma hrasta lužnjaka i običnog graba, - šuma hrasta lužnjaka s velikom žutilovkom i žestiljem, - šuma hrasta lužnjaka s velikom žutilovkom i rastavljenim šašem.

Lov

Prostor općine Andrijaševci, po svojim prirodnim osobinama kvalitetan je za lov i lovno gospodarstvo. U njemu je smješteno jedno državno lovište a zajednička lovišta

nisu prisutna. Državno lovište formirano na području Općine Andrijaševci je: - Vlastito (državno) otvoreno lovište br. XVI/2 - "Bok" Prema uvjetima u kojima divljač obitava u Republici Hrvatskoj (hrana, voda, vegetacija, kakvoća tla, konfiguracija terena, klima, mir u lovištu, opća prikladnost lovišta) Vlastito (državno) otvoreno lovište br. XVI/2 - "Bok" pripada Panonskom tipu lovišta pa se provodi lovostaj i lovidba propisana za taj tip lovišta.

Turizam

Područje Općine Andrijaševci u svom dosadašnjem razvoju Općina nije zabilježila, u okviru svog gospodarskog razvoja, i razvoj djelatnosti turizma i ugostiteljstva. Razlozi tomu su dijelom u činjenici što je područje Općine izrazito mala, ruralna Općina, u neposrednoj blizini grada Vinkovaca, koji je ujedno i značajan turistički centar, s brojnim i raznovrsnim sadržajima turističke ponude. Također se ne mogu zanemariti ni posljedice Domovinskog rata, koje su zaustavile sve gospodarske tokove, pa tako i turističke. U takvim uvjetima, na području Općine se razvila tek skromna ugostiteljska ponuda. Unatoč sadašnjoj nerazvijenosti djelatnosti ugostiteljstva i turizma, na području Općine ima prirodnih potencijala koji se mogu valorizirati kroz turizam, kako za potrebe turističko-rekreacijskih sadržaja za stanovništvo Općine, ali i za buduće potrebe turista. U okviru ukupnog općinskog teritorija, kao vrijedni prirodni resursi izdvajaju se: poljoprivredno zemljište, šume, rijeka Bosut, te drugi manji vodotoci, koji ujedno čine i potencijalne turističke resurse. Područje Općine je, s obzirom na navedene prirodne potencijale i lovno područje, gdje se prostire i državno lovište XVI/2, na području Bok-Ljeskovac. Osim toga, u funkciji lovnog turizma je i objekt lovačkog doma nedaleko Andrijaševaca, smješten u šumi (prema Cerni). Kao dodatni motiv u funkciji razvoja određenih oblika turizma javljaju se i određene manifestacije, „Bosutski dani“ koji se već tradicionalno održavaju, a na području Općine Andrijaševci povremeno se u okviru "Vinkovačkih jeseni" održavaju "Šokački divani", koji privuku i brojne posjetitelje, koji tradicionalno posjećuju "Vinkovačke jeseni".

4 DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Na području Općine djeluje jedna dječja igraonica koja ne zadovoljava potrebe stanovništva prema planiranom broju stanovnika.

Na području Općine Andrijaševci osnovno školstvo organizirano je u Osnovnoj školi „Ivana Brlić-Mažuranić“ u naselju Andrijaševci, Školska 1 kojem gravitiraju djeca iza naselja Andrijaševci i Rokovci. Nastava se odvija u dvije smjene, a ukupno ima 24 razrednih odjeljenja. Škola ima 15 učionica, a pohađa je 549 djece. U sklopu škole nalazi se i školska knjižnica sa fondom knjiga oko 5279.

Zdravstvena zaštita na području Općine organizirana je u ambulanti Andrijaševci koja se može popuniti sa jednim timom opće/obiteljske medicine i jednim timom zdravstvene zaštite djece te sa dva tima stomatološke zdravstvene zaštite u skladu sa Osnovnom mrežom zdravstvene djelatnosti (NN br. 188/04) za Općinu Andrijaševci.

Vjerski život

Postojeće vjerske zajednice i građevine su odraz potreba stanovništva Općine, tako da zadovoljavaju potrebe. U naselju Andrijaševci postoje dva vjerska objekta: Katolička crkva Sv. Andrije i Baptistička U naselju Rokovci postoji katolička crkva „Sv. Rok“ .

Sport i rekreacija

U Općini imamo postoji nogometno igralište u naselju Andrijaševci, Školska bb. Nogometno igralište u Andrijaševcima nalazi se na dijelu kčbr. 1061/1 k.o. Andrijaševci površina čestice je 15.000 m² . U Općini djeluje nogometni klub NK „Frankopan“ i rukometni klub „Frankopan“ Broj posjetitelja je oko 3000 godišnje.

Kulturna i prirodna baština

Na području Općine Andrijaševci nema zaštićenih dijelova prirode. Ukoliko se pri izvođenju bilo kakvih radova u zemlji naiđe, ili se pretpostavlja da se naišlo, na predmete ili nalaze arheološkog ili povijesnog značaja, potrebno je radove obustaviti i o tome obavijestiti nadležnu službu.

Graditeljska baština

Na području Općine Andrijaševci zastupljene su sakralne građevine, građevine narodnog graditeljstva i arheološki lokaliteti.

Registrirana kulturna dobra arheološka:

Graditeljski sklop (sakralni), ruševine Opatije Poljana u Rokovačkim Zidinama. Od Opatije Poljana koju je 1415. godine dao podići Filip Korodjski do danas su se sačuvali ostaci jednobrodne crkve s polukružnim svetištem. Očuvani su djelomično zidovi broda i apside. Zidine se nalaze sjeverno od Rokovaca uz Bosut.

Arheološka, „Gradina-Goričica“ prapovijesni arheološki lokalitet u Andrijaševcima (u postupku registracije) Arheološki lokalitet „Gradina-Goričica“ u Andrijaševcima nalazi se stotinjak metara jugozapadno od lijeve obale Bosuta, u sklopu okućnica zadnjih kuća u ulici V. Nazora. Lokalitet se uzdiže oko 1 m nad okolnim terenom i dimenzija je cca 50x50 m. Rekognosciranjem terena prikupljena je veća količina prapovijesne keramike sopotske kulture, kameni artefakti, te životinjske kosti, ali i ostaci kućnog ljepa što upućuje na trajnije naseljavanje ovog lokaliteta. Buduća arheološka iskopavanja mogla bi pružiti bolju sliku o poznavanju ovog lokaliteta, kao i naseljavanja Andrijaševaca tijekom povijesti.

Evidentirana kulturna dobra

- Andrijaševci, župna crkva sv. Andrije
- Rokovci, župna crkva sv. Roka

Arheološki lokalitet nalazi se u sjeveroistočnom djelu sela u Ulici I. Zajca od kućnog broja 16 do 22. Rasprostire se na blago povišenoj gredi, uz lijevu obalu Bosuta, s lijeve i desne strane kanala koji se ulijeva u Bosut. Rekognosciranjem terena pronađeni su ulomci srednjovjekovne keramike koja se okvirno može datirati od 13. do 16. stoljeća.

Na području Općine Andrijaševci nalazi se nekoliko objekata ruralne stambene arhitekture. Potrebno je izvršiti istraživanje i dokumentiranje ovih objekata tradicijske gradnje, koji su dokument povijesne slike naselja. Većina navedenog građevinskog fonda je zbog raznovrsnosti i cjelovitosti zanimljiva za detaljno evidentiranje, proučavanje i istraživanje.

Spomenici antifašizma

- Andrijaševci, spomen grob Posavčić Verki (mjesno groblje)

Spomenici Domovinskom ratu

- Andrijaševci, spomen ploča palim u Domovinskom ratu (na mrtvačnici)
- Rokovci, spomen ploča palim u Domovinskom ratu (na mrtvačnici)
- Rokovci, spomenik odnosno spomenička skulptura pod nazivom „Molitva anđela“, izgrađen u obliku križa na postolju kvadratnog oblika od svijetlog (bračkog) kamena s uklesanim elementima, čija je namjena bila prikazati put, bol i patnju stradalih mladića iz Rokovaca i Andrijaševaca u Domovinskom ratu (ispred crkve u Rokovcima).

Ostali spomenici i obilježja

- Andrijaševci, bista Ivane Brlić Mažuranić (ispred osnovne škole)
- Rokovci, spomen ploča Antunu Levakoviću (na rodnoj kući)

4.1 Prijedlog očuvanja i zaštite krajolika i baštine

Zaštita prirodnih vrijednosti trebala bi obuhvatiti sve vrijedne šumske, poljodjelske i zelene površine unutar naselja te zaštitu krajobraza: prirodnog, kultiviranog, odnosno područja izrazitih prirodnih i krajobraznih vrijednosti. Osnovni cilj očuvanja vrijednih dijelova prirode, graditeljske baštine i krajobrazne strukture područja općine je da se očuva identitet Vukovarsko - srijemske županije kojem geografski pripada općina. Krajobraz područja čine brežuljci, agrarni elementi, šume te vodene površine. Pojedini predjeli, i to najčešće oni pod šumama još uvijek su visokog stupnja prirodnosti. Osnovni cilj je da se upravo ti prirodni predjeli očuvaju u najvećoj mogućoj mjeri.

Uređenje prostora naselja

Posebnu pažnju treba posvetiti uređenju zelenih i rekreacijskih površina naselja te uređenju biciklističkih i pješačkih staza odvojenih od kolnika glavnih državnih i županijskih cesta.

U cilju zaštite graditeljske baštine potrebno je:

- vršiti neprekidno istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine,
- poticati temeljne stručne i znanstvene obrade područja značajnih povijesnih cjelina naselja i prostora izrazitih krajobraznih, kulturno - povijesnih i estetskih vrijednosti,
- uspostaviti uravnoteženog odnosa između izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava – osobito na području povijesnih urbanih i ruralnih cjelina radi očuvanja povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja i
- revitalizirati ruralne cjeline – otvaranje pozitivnog odnosa spram značajnih vrijednosti i poticanje brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva.

Očuvanje i zaštita krajolika:

- osigurati kvalitetni krajolik sa što većom uravnoteženošću i skladnošću s gospodarskog, socijalnoga, prostornog, ekološkog i kulturnog gledišta uz očuvanje identiteta područja
- vrednovanje karakterističnih i rijetkih uzoraka krajolika i zaštitu najkvalitetnijih krajolika kao dijela prirodne i kulturne baštine
- u procesu planiranja treba osigurati i zaštitu i primjereno uređenje krajobraznih područja specifičnih i jedinstvenih karakteristika
- očuvanje i unapređenje krajobrazne raznolikosti – izbjegavanjem pravodobne regulacije vodotoka, obnavljanjem vlažnih biotopa i ambijenata, sprečavanjem neplanske izgradnje na krajobrazno izloženim lokacijama
- očuvanje seoskih krajolika – razvitak seoskih prostora planirati da se osigura skladan socio-gospodarsko-kulturno-prostorni razvoj, uz oživljavanje seoskog gospodarstva i poticanje ruralnog stanovanja uz izgradnju društvene i komunalne infrastrukture
- građevinsko područje naselja i sela definirati na način da se očuvaju morfološke i strukturne značajke graditeljske baštine (osobito oblik parcela, smještaj građevina te tradicijski i obiteljski vrt).

5 CILJEVI DRUŠTVENOG, KOMUNALNOG I PROMETNOG RAZVOJA

5.1 Razvoj Naselja

Ciljevi razvoja naselja su:

- jačati sustav središnjih naselja koji će biti sukladan teritorijalnom ustrojstvu Županije, u funkciji ravnomjernog razvitka
- to znači uspostavu centara policentričnog razvoja koji se ostvaruje realizacijom proizvodnih i infrastrukturnih objekata koji pridonose razvitku manjih razvojnih središta u žarišta razvoja.
- istražiti problematiku pograničnih predjela i u tom prostoru razvijati odgovarajuće funkcije u manjim naseljima

5.2 Društveni razvoj

Predškolsko obrazovanje

- potrebno je razvijati proširenje mreže ustanova predškolskog odgoja, prioritetno u onim općinskim središtima u kojima oni nedostaju, kao i u onim naseljima koja imaju potpunu osnovnu školu

Osnovno obrazovanje

- u razvoju osnovnog obrazovanja treba težiti za uspostavom cjelodnevnog boravka djece u školama, a najprije to ostvariti za djecu nižih razrednih odjeljenja – u ostvarenju tog cilja i nadalje je potrebno preuređenje postojećih škola.

Kultura

- na cjelokupnom prostoru Županije najizraženije su kulturno-umjetničke aktivnosti, čije djelovanje treba njegovati i poticati u okviru ogranaka kulturno-umjetničkih društava
- institucije knjižnica i čitaonica potrebno je osnivati i širiti u svim općinskim središtima

Sport

- značenje i razvoj športa potrebno je jačati stvaranjem boljih uvjeta i uvođenjem novih sadržaja koji se odvijaju tokom cijele godine

Zdravstvo

- težiti načelu kojim se provodi zdravstvena zaštita građana, a to je sveobuhvatnost, kontinuiranost i dostupnost primarne zdravstvene zaštite svim stanovnicima

5.3 Razvoj prometne infrastrukture

Uz ocjenu da je broj i kapacitet prometnica zadovoljavajući, daljnji razvoj prometa trebao bi teći ka održavanju i podizanju nivoa sigurnosti sudionika te osuvremenjavanju postojećih prometnih pravaca. U tom smislu potrebna je rekonstrukcija u vidu proširenja profila ceste na mjestima gdje prolazi kroz naselja, radi odvajanja kolnog od pješačkog i biciklističkog prometa. To je posebno važno zbog povećanog broja djece kao sudionika u prometu na putu do škole.

Promet

Postojeća cestovna mreža djelomično zadovoljava potrebe stanovništva.

Stoga je potrebno predložiti novi sustav cestovne mreže kako bi se zadovoljio planirani razvoj općine koji obuhvaća uređenje i rekonstrukciju svih lokalnih i nerazvrstanih cesta koje su u funkciji pristupa izgrađenim područjima. Pri tome je primarna aktivnost asfaltirati sve kolnike pristupnih cesta.

Telekomunikacije

Dugoročne kontinuirane i redovite aktivnosti HT-a kojima se razvija i unapređuje javna telekomunikacijska djelatnost sadržane su u Srednjoročnim i Dugoročnim planovima razvoja. Nepokretna mreža u Vukovarsko-srijemskoj županiji organizirana je unutar područja Županije kao dva pristupna područja: PP Vukovar i PP Vinkovci.

Osnovni cilj je dogradnja mjesne telekomunikacijske mreže kako bi se svim stanovnicima pružale sve raspoložive telekomunikacijske usluge uključujući i kabelsku televiziju.

Sve mjesne i međumjesne kabelaške telekomunikacijske veze u pravilu treba polagati unutar koridora prometnica, a rekonstrukcije i modernizacije vršiti zamjenom kabela unutar istih koridora.

Radi racionalnijeg korištenja prostora, pozicioniranje telekomunikacijske kabelaške mreže treba predvidjeti jednostrano u ulici, a ukoliko bi to prouzročilo nepotrebna prekapanja prometnice, obostrano.

Postojeća infrastruktura koju je moguće iskoristiti prilikom izgradnje novih širokopojasnih mreža obuhvaća:

- kabelašku kanalizaciju
- mrežu podzemnih kanala i šahtova;
- antenske stupove u bežičnim mrežama;
- sve ostale zatvorene prostore koji mogu poslužiti kao lokalni čvorovi novoizgrađenih mreža.

5.4 Komunalne infrastrukture

Ciljevi razvoja komunalne infrastrukture trebali bi biti usmjereni u dva pravca:

- opremanje komunalnom infrastrukturom svakog domaćinstva
- osigurati potrebne kapacitete i rezerve u opskrbi energijom (plin, električna energija) kao preduvjet razvoja gospodarskih djelatnosti

Vodoopskrba

Prilikom izgradnje nove vodovodne mreže i rekonstrukcije postojeće potrebno je koristiti materijale cjevovoda i priključnih elemenata koji su neškodljivi za ljudsko zdravlje.

Radi osiguranja od požara, potrebno je na svim javnim površinama predvidjeti hidrante za priključenje vatrogasnih uređaja, na međusobnim udaljenostima predviđenim posebnim propisima.

Energetski sustav

Daljnje širenje 10 (20) kV mreže potrebno je razvijati sukladno širenju potreba, principijelno na način da jedna transformatorska stanica unutar naselja pokriva područje radijusa 350 m.

Transformatorske stanice, osim ako nisu u sastavu građevina gospodarske ili društvene namjene, trebaju se graditi na vlastitim građevnim česticama, na način da:

- ne narušavaju strukturu naselja, odnosno potrebno ih je locirati na građevnoj liniji ulice ili ako građevnu liniju nije moguće utvrditi, najmanje 4,0 m uvučeno od linije regulacije ulice,
- da budu najmanje 30,0 m udaljene od sakralnih građevina i obilježja, te druge javne plastike,
- se najmanja širina građevne čestice utvrdi kao širina trafostanice (prema standardiziranim dimenzijama) uvećana za po najmanje 1,0 m udaljenosti do lijeve i desne bočne međe građevne čestice, te
- se najmanja dubina građevne čestice utvrdi kao suma udaljenosti od regulacijske do građevne linije ulice i dubine trafostanice (prema standardiziranim dimenzijama) uvećane za najmanje 1,0 m udaljenosti do stražnje međe građevne čestice.

Zbrinjavanje otpada

Koncesionar prikupljeni otpad odvozi van područja Općine i odlaže na odlagalište „Petrovačka dola u Vukovaru“. Otpad se ne razvrstava na mjestu nastanka. Mjesečno se prikupi cca 30 t otpada (godišnje ukupno 360 t). Trenutno je na prostoru Općine organizirano razdvojeno prikupljanje sekundarnih sirovina (papir, staklo, plastika, metali, tekstil) ili opasnog otpada (baterije, akumulatori, stari lijekovi). Na području Općine nalazi se jedno neuređeno („divlje“) odlagalište otpada na području bivšeg Prognaničkog naselja „Blaca“ u Rokovcima.

Posebni uvjeti za uređenje čestice i gradnju građevine za privremeno skupljanje i selektiranje otpada – sekundarne sirovine, te građevine za obrađivanje

neopasnog otpada – sekundarne sirovine, kao i mjere zaštite od mogućih negativnih utjecaja na okoliš, određuju se temeljem Zakona o otpadu i drugih propisa koji definiraju uvjete gradnje i korištenja prostora za privremeno skladištenje, selektiranje i obradu otpada.

6. MJERE RAZVOJA OPĆINE ANDRIJAŠEVCI

6.1. *Strateški ciljevi i mjere*

Prioritet 1. Uređenje komunalne infrastrukture
Mjera 1. Uređenje i izgradnja lokalnih i nerazvrstanih cesta
Mjera 2. Uređenje groblja
Mjera 3. Uređenje i izgradnja nogostupa
Mjera 4. Uređenje i izgradnja kanalizacija i vodovoda Podmjera 4.1. Dovršetak postojeće kanalizacije Podmjera 4.2. Izgradnja kanalizacije na području ostatka Općine Podmjera 4.3. Izgradnja odvodnih kanala
Mjera 5. Modernizacija, uređenje i izgradnja sustava javne rasvjete sa naglaskom na eko i led rasvjetu
Mjera 6. Uređenje javnog prostora, javnih površina i parkova
Mjera 7. Izgradnja i uređenje parkirališta na području Općine
Mjera 8. Izgradnja ostale komunalne infrastrukture Podmjera 8.1. Izgradnja visećih mostova na Bosutu Podmjera 8.2. Izgradnja autobusnih stajališta

Prioritet 2. Razvoj turizma
Mjera 1. Razvoj zdravstvenog turizma
Mjera 2. Razvoj povijesnog turizma
Mjera 3. Razvoj seoskog turizma
Mjera 4. Razvoj kulturnog turizma Podmjera 4.1. Izgradnja biciklističkih staza i pješačkih staza koje će povezivati kulturne i povijesne i prirodne sadržaje Podmjera 4.2. Izgradnja biciklističke staze „Rokovci-Vinkovci“

Podmjera 4.3. Izgradnja smještajnih kapaciteta za turiste
Mjera 5. Razvoj sportskog i adrenalinskog turizma Podmjera 1. Izgradnja i razvoj sportsko rekreacijskih zona Podmjera 2. Razvoj biciklističkih staza Podmjera 3. Razvoj pješačkih i Nord-walking staza Podmjera 4. Izgradnja adrenalinskih parkova
Mjera 6. Razvoj kulturnog turizma
Mjera 7. Edukacija stanovništva u turističke svrhe i promoviranje turizma

Prioritet 3. Razvoj poljoprivrede
Mjera 1. Razvoj ekoproizvodnje
Mjera 2. Razvoj ljekovitog i aromatskog bilja
Mjera 3. Razvoja voćarstva
Mjera 4. Uređenje poljoprivrednih putova
Mjera 5. Razvoj sustava za navodnjavanje
Mjera 6. Razvoj povrtlarstva
Mjera 7. Izgradnja objekata za finaliziranje poljoprivrednih proizvoda Podmjera 7.1. Izgradnja mini klaonice Podmjera 7.2. Izgradnja mini sirana Podmjera 7.3. Izgradnja pakiraonice za voće i povrće
Mjera 8. Izgradnja objekata za skladištenje i čuvanje poljoprivrednih proizvoda Podmjera 8.1. Izgradnja Silosa i sušara Podmjera 8.2. Izgradnja hladnjača
Podmjera 9. Izgradnja tržnice
Mjera 10. Promocija i plasman poljoprivrednih proizvoda
Mjera 11. Zaštita izvornosti i brendiranje poljoprivrednih proizvoda

Mjera 12. Poticanje osnivanja Udruga i strojnih prstena na području Općine.

Prioritet 4. Razvoj poduzetništva i malog obrtništva

Mjera 1. Izgradnja poduzetničke zone i unapređenje postojeće

Podmjera 1.1. Izgradnja poslovno-gospodarske zone Sremac

Mjera 2. Izgradnja poduzetničkog inkubatora

Podmjera 1. Pomoć start – up poduzetnicima

Mjera 3. Modernizacija i unaprijeđenje prerade i proizvodnje

Podmjera 1. Izgradnja, uređenje i unaprijeđenje objekata za industriju

Podmjera 3.1. Modernizacija opreme i postojenja

Mjera 4. Razvoj i izgradnja sunčanih elektrana isključivo na postojećim građevinskim objektima

Mjera 5. Edukacija stanovništva u sektoru gospodarstva i poduzetništva i promoviranje poduzetništva i obrtništva

Prioritet 5. Razvoj društvenih djelatnosti

Mjera 1. Razvoj i poticanje na osnivanje novih te unaprijeđenje rada postojećih udruga

Mjera 2. Izgradnja i uređenje objekata za boravak predškolske djece

Podmjera 1. Izgradnja i uređenje postojećih parkova za djecu i dječjih igrališta

Mjera 3. Izgradnja i uređenje objekata za djecu školske dobi

Podmjera 1. Dogradnja i uređenje škola

Podmjera 2. Uređenje i izgradnja sportske dvorane sa bazenom

Mjera 4. Izgradnja i uređenje objekata za rekreaciju stanovništva

Podmjera 1. Izgradnja sportskog centra „Frankopan“

Podmjera 2. Izgradnja teniskog centra „Rokovci“

Podmjera 3. Izgradnja i uređenje ostalih sportskih terena na području Općine

Mjera 5. Izgradnja i uređenje objekata za stanovništvo treće životne dobi

Podmjera 1. Izgradnja zdravstvenih ustanova

Podmjera 2. Izgradnja dnevnog boravka za starije osobe
Podmjera 3. Izgradnja doma za starije osobe
Mjera 6. Izgradnja centra za mlade
Mjera 7. Izgradnja i razvoj postojećih komunikacijskih mreža te izgradnju nove širokopojasnog interneta
Podmjera 8. Izgradnja kulturno informacijskog centra
Mjera 9. Edukacija stanovništva o ostvarivanju njihovih prava te poticanje na civilno djelovanje, posebno mladih osoba

Prioritet 6. Razvoj zaštite okoliša

Mjera 1. Razvoj sustava za praćenje zaštite okoliša
Mjera 2. Adekvatno saniranje otpada i odlagališta
Mjera 3. Postavljanje sustava obnovljivih izvora energije
Mjera 4. Izrada planova i strateških dokumenata u svrhu zaštite okoliša te razvoja obnovljivih izvora energije
Mjera 5. Izgradnja i saniranje divljih deponija na području Općine
Mjera 6. Edukacija o važnosti očuvanja okoliša i korištenju obnovljivih izvora energije

6.2. Popis projekata od strateške važnosti

- a) Izgradnja visećih mostova na Bosutu
- b) Izgradnja sportskog centra „Frankopan“
- c) Izgradnja teniskog centra „Rokovci“
- d) Izgradnja tržnice
- e) Izgradnja poslovno-gospodarske zone Sremac
- f) Izgradnja biciklističke staze „Rokovci-Vinkovci“

7. PROGRAMI STRUKTURNIH I KOHEZIJSKIH FONDOVA EU-A IZ KOJIH SE PREPORUČA FINANCIRANJE PROJEKATA

7.1 Programsko razdoblje 2015. - 2020.

U programskom razdoblju 2015-2020, korištenje EU fondova je, za razliku od programskog razdoblja 2007-2013, uvjetovano postizanjem konkretnih rezultata kroz:

- Koncentraciju na ciljeve i prioritete strategije *Europa 2020*
- Podržavanje integralnog planiranja
- Okrenutost rezultatu – kontrola napretka prema dogovorenim ciljevima
- Obavezni output indikatori i indikatori rezultata
- Ispunjenost prethodnih uvjeta
- Jačanje teritorijalne kohezije
- Pojednostavljenje provedbenih procedura, procedura prikazivanja troškova i usklađivanje pravila prihvatljivosti

Dokument EUROPA 2020 definira 11 tematskih ciljeva i to:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. Povećanje pristupa, korištenja i kvalitete informacijskih i komunikacijskih tehnologija
3. Povećanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (za ERDF), poljoprivrednog sektora (za EAFRD) te ribarskog i akvakulturnog sektora (za EMFF)
4. Podupiranje prijelaza na niskougljično gospodarstvo u svim sektorima
5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencija i upravljanje rizikom
6. Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa
7. Promicanje održivog transporta i otklanjanje čepova u ključnim mrežnim infrastrukturama
8. Promicanje zapošljavanja i podupiranje mobilnosti radne snage
9. Promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva

10. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
11. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave

U Republici Hrvatskoj je za određivanje prioriteta za financiranje unutar navedenih tematskih ciljeva osnovano sedam tematskih radnih skupina uključujući i tematsku radnu skupinu za izradu Ekonomskog programa.

Operativni programi

Ministarstvo poljoprivrede, Uprava vodnoga gospodarstva sudjelovalo je u radu tematske radne skupine III. koja pokriva tematske ciljeve pod točkom 4., 5. i 6., te tematske skupine VII. koja je bila zadužena za izradu Ekonomskog programa.

Za dostizanje navedenih ciljeva na raspolaganju su slijedeći Europski strukturni i investicijski fondovi:

ERDF – Europski fond za regionalni razvoj

Sredstva ERDF-a namijenjena su smanjenju razlika u razvoj između pojedinih članica EU-a: ulaganja u infrastrukturu, proizvodnju, malo i srednje poduzetništvo te regionalni razvoj.

ESF - Europski socijalni fond

Cilj korištenja Socijalnog fonda je ekonomska i socijalna kohezija kroz podizanje životnog standarda i smanjenja razvojnih razlika među regijama / članicama. Prioriteti su unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja, edukacija, fleksibilnost tržišta rada, socijalna uključenost i dr.

CF – Kohezijski fond

Koristi se za financiranje velikih infrastrukturnih projekata (> 25 odnosno >50mn EUR) na području prometne infrastrukture i zaštite okoliša, u zemljama čiji je BDP < 90% prosjeka EU.

EARDF - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Fond je namijenjen poticanju konkurentnosti (modernizacija, prilagodna standardima EU, razvoj infrastrukture i dr.), zaštiti okoliša i upravljanje zemljištem, gospodarska raznolikost i kvaliteta života.

EMFF - Europski fond za pomorstvo i ribarstvo:

Osnovni cilj Europskog fonda za ribarstvo je osiguravanje održivog ribarstva u EU, a njegova sredstva namijenjena su prilagodbi ribarske flote radi postizanja veće konkurentnosti, zaštiti okoliša, obrazovanju u ribarstvu i pratećoj industriji, te povećanju raznolikosti gospodarskih aktivnosti u ribarskim zajednicama.

Osnovni strateški i programski dokumenti u programskom razdoblju 2014-2020 su:

1. Zajednički strateški okvir (Common Strategic Framework –CSF) - Opsežna investicijska strategija koja prevodi ciljeve dokumenta Europa 2020 u ključne aktivnosti za kohezijske i strukturne fondove, uspostavlja koordinacijske mehanizme između fondova, olakšava teritorijalnu i sektorsku koordinaciju intervencija sa drugim relevantnim politikama i instrumentima EU. Zajednički strateški okvir je prilog regulativi za strukturne i kohezijske fondove, dakle obvezujući je.
2. Partnerski ugovor – ugovor između EU i svake zemlje članice kojim se definira financiranje iz CSF fondova. Analiza razvojnih potreba sa referencom na tematske ciljeve i ključne aktivnosti iz CSF i ciljeve
3. Operativni program je provedbeni dokument usklađen s Partnerskim ugovorom kojim su:
  - definirani prioriteti sa specifičnim ciljevima, financijske alokacije iz EU fondova i nacionalno sufinanciranje
  - postavljeni financijski i output indikatori u odnosu na postavljene troškove i operacije koje se financiraju, te indikatori rezultata za prioritet
  - opisane aktivnosti poštujući principe jednakosti spolova, nediskriminacije i održivog razvoja.

7.2 Poljoprivreda i CAP (Common Agricultural Policy)

Hrvatsku poljoprivredu će ulaskom u Europsku uniju određivati u najvećem dijelu zajednička poljoprivredna politika Europske unije (Common Agricultural Policy – CAP), zato je potrebno se upoznati s temeljnim odredbama dokumenata po kojima se provode u praksi mjere CAP-a.

CAP je sustav poticaja i programa koji iznosi 54,7 milijardi €, odnosno 43 % proračuna Europske Unije. CAP kombinira direktne poticaje za kulture uključujući garantirane minimalne cijene za određene proizvode, uvozne tarife i kvote na određenim proizvodima izvan Europske unije. Sadašnja reforma koja je u tijeku trebala bi smanjiti uvozne kontrole i preusmjeriti poticaje u odnosu na zemljišne površine, a ne prema određenim kulturama. Ta će prijelazna faza trajati do 2012 godine.

Do 2013. godine očekuje se postupno smanjenje subvencija koje bi trebale iznositi 32 % proračuna, a očekuje se povećanje razvojnih fondova EU regionalne politike. Temeljni je cilj CAP-a osigurati farmerima dostojan životni standard, potrošačima osigurati kvalitetnu hranu po prihvatljivim cijenama i sačuvati ruralno naslijeđe.

Povijest i očekivani razvoj CAP-a

Europska komisija osnovala je CAP 1960. godine, a 1957. godine je ustanovljeno zajedničko tržište Rimskim Ugovorom 1957. godine. Početni ciljevi Rimskog ugovora bili su:

1. Povećanje produktivnosti promocijom tehničkog napretka i postizanjem optimalne uporabe faktora proizvodnje, posebno rada
2. Osigurati dostojan životni standard ruralne zajednice
3. Stabilizirati tržište
4. Osigurati dostupnosti opskrbe
5. Osigurati potrošačima hranu po prihvatljivim cijenama

CAP je prepoznao potrebu različite socijalne strukture ruralnih područja i prirodnih dispariteta između različitih poljoprivrednih regija i potrebe za postupnim prilagođavanjem i izravnavanjem stupanja njihovog razvitka.

Tada su određene tri vrste mjera:

1. Interventne cijene u slučaju poremećaja na tržištu
2. Izravni poticaji poljoprivrednim proizvođačima kojima su isplaćivani po zemljišnoj površini i količini proizvodnje za određenu kulturu, a što je reformom 2005. ukinuto te je ostalo samo načelo zemljišne površine kao kriterijima, a pojačana je komponenta povoljnog utjecaja na okoliš
3. Kvote koje su bile isplaćivane za stavljanje u strane bile su tzv. kvote stavljanja u stranu tj. smanjenja proizvodnje za određene proizvode kao što su mlijeko, žito i vino zbog prijetnje hiperprodukcije. Sada se također postupno napušta ta metoda stimuliranja, zbog rastućih cijena i povećane potrebe za hranom, odnosno biogorivima.

Godine 1984. ustanovljene su kvote mlijeka koje su dovele do sadašnjih nestašica mlijeka jer su ograničavale pojedine zemlje u apsolutnim iznosima proizvodnje.

Agenda 2000. uvela je termin multifunktionalnosti poljoprivrednih aktivnosti nastojeći ojačati tri područja:

1. Agroekološke programe
2. Podršku za najzapostavljena područja
3. Potporu u investiranju s ciljem podizanja poljoprivredne produktivnosti i konkurentnosti

Reforma 2003. provedena je istovremeno s ulaskom 10 novih zemalja istočne i južne Europe. Ta reforma dala je veću slobodu zemljama članicama da odaberu dali će se potpore isplaćivati na razini pojedinih gospodarstava ili na regionalnoj osnovi. Korisnici imaju veću fleksibilnost i mogu sami određivati što će proizvoditi osim voća, povrća i stolnog krumpira. Zauzvrat moraju svoju zemlju držati u dobrom stanju plodnosti uz primjenu svih mjera očuvanja okoliša.

Sve više se kao kriterij dodjeljivanja potpora uvodi provođenje mjera zaštite okoliša, dobrobit životinja, kvaliteta i sigurnost hrane te investicije u podizanje produktivnosti. Iz istog razdoblja tj. 2003. godine datiraju i mjere smanjenja stakleničkih plinova što bi trebalo postići u 5,75 % do 2010 i 8 % do 2007, a to praktički znači korištenje obradive zemlje za proizvodnju biogoriva.

U međuvremenu se kroz praksu došlo do spoznaje da je to neprovedivo, budući da Europa ne raspolaže dostatnim slobodnim površinama koji bi namijenila proizvodnji biogoriva jer bi u suprotnom izazvala nesrazmjerno veće povećanje cijena hrane.

Jedan od mogućih pravaca u kojem će evoluirati daljnja reforma CAP-a biti će ukidanje načela financijske solidarnosti, što će značiti da se svaka zemlja financira posebno. Daljnja posljedica je da će bogate zemlje, kao Njemačka, Francuska, Nizozemska i Švedska moći više izdvajati za potporu svojoj poljoprivredi dok će nove članice osobito iz Južne i Istočne Europe moći daleko manje izdvajati za iste namjene. To će značiti da neće moći srednjoročno doseći istu tehnološku i konkurentsku razinu proizvodnje kako bi dostigla tradicionalne članice.

Smatra se da će to biti jedan od glavnih prijedora u debatama o daljnjoj reformi CAP-a. Predstoje također i tvrdi pregovori za promjene u statusu:

1. Mliječnih kvote - najvjerojatnije da slijedi postupno ukidanje tih kvota zbog rastuće svjetske potražnje i već sada nedostatne proizvodnje, pa je postalo apsurdno ograničavati količine
2. Alokacija i transparentnost u CAP isplatama – u sustavu postoje mnoge nejasnoće te sve strane traže preglednost isplata i dostupnost informacija
3. Biogoriva - cilj je smanjenje CO₂ emisije za 20 % u sljedećih 13 godina, a komisija očekuje da će obnovljiva energija do 2020 iznositi 20 % od ukupne potrošnje od čega minimum 10 % biogoriva. Upravo to je postalo

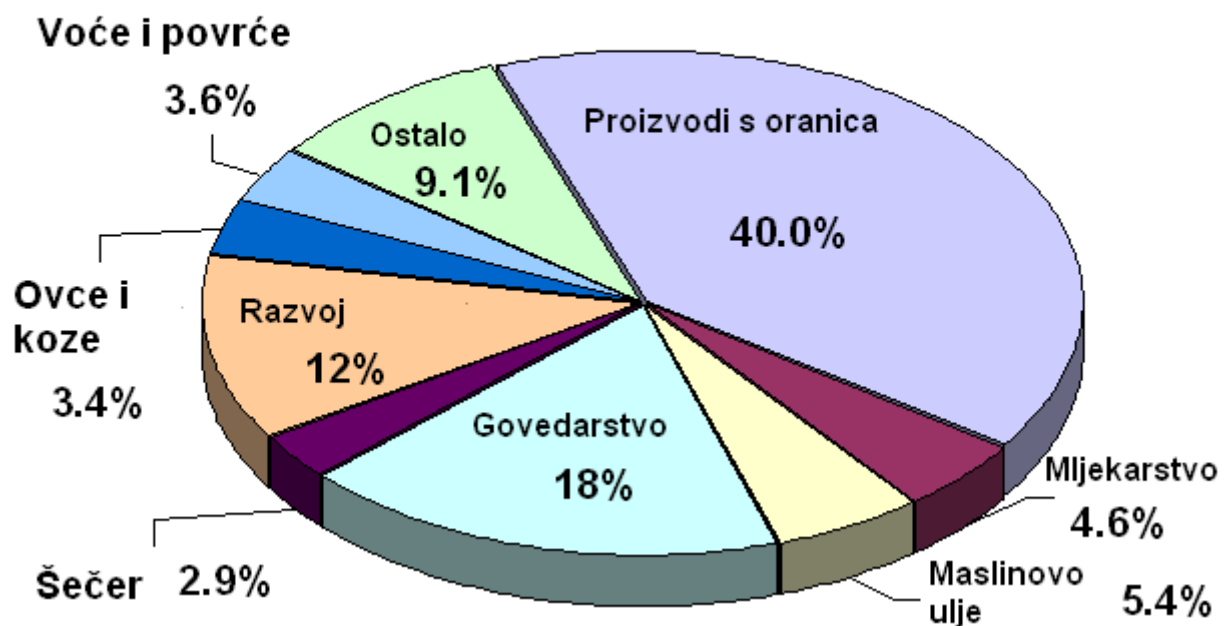

problematično zbog nemogućnosti da se značajnije zemljišne površine prenamjene za proizvodnju biogoriva, a bez da se izazovu veći poremećaji na tržištu hrane.

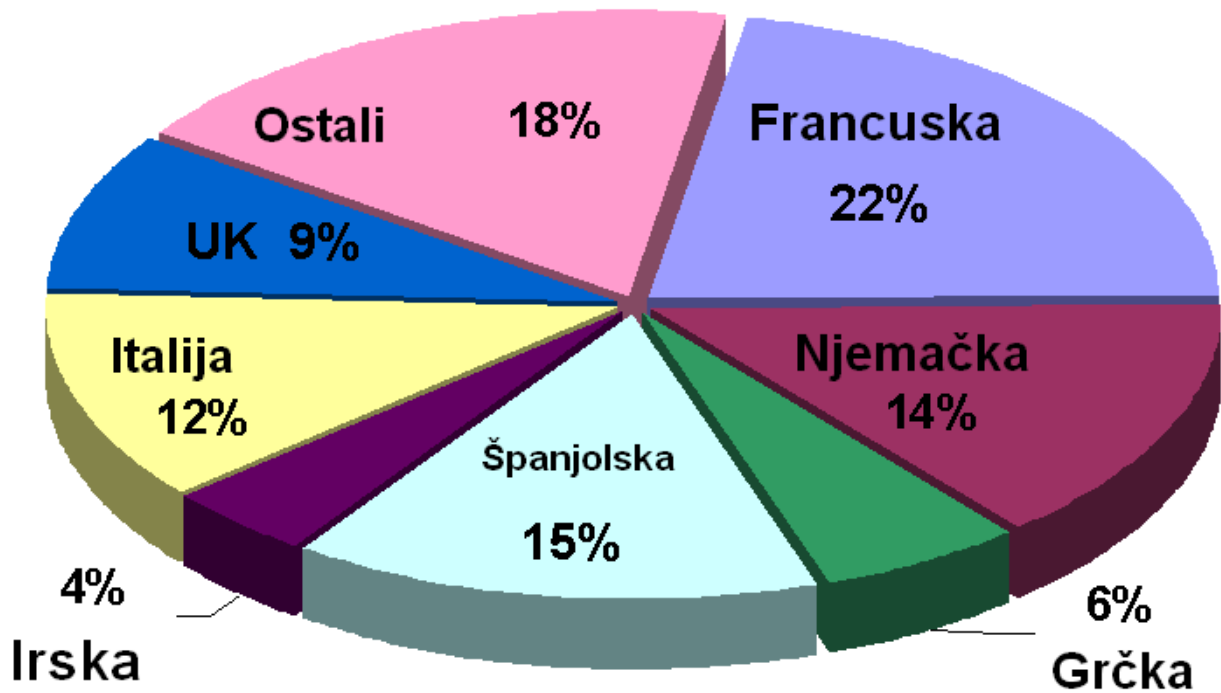
Nove zemlje se smatraju oštećene zbog toga što najveći dio potpora odlazi velikim proizvođačima, a u novim članicama raspoložive su manje zemljišne površine po jednom proizvođaču što ih stavlja u neravnopravan položaj.

Važno je biti upoznat s činjenicama o mogućoj daljnjoj evoluciji politike i prakse CAP-a kako ne bismo imali iluzije i prevelika očekivanja o mogućem sponzorstvu našim poljoprivrednim proizvođačima.

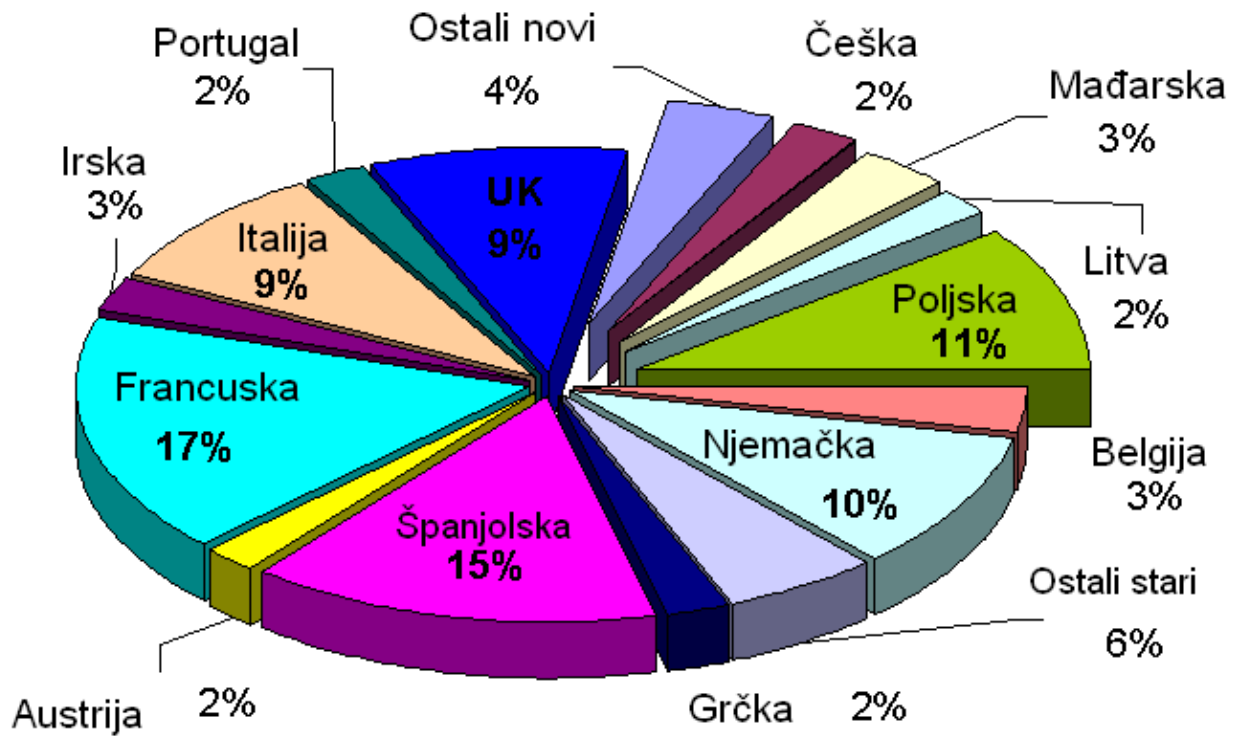
Sektorska struktura fondova CAP-a

Struktura korisnika CAP-a

Postotak obradivih površina u EU po zemljama

Zaključna razmatranja uz CAP

Zajednička agrarna politika u priličnoj je mjeri evoluirala od svojih početnih načela i ciljeva. Dok je po utemeljenju bilo važno podupirati što veću proizvodnju uz dobivanje velikih količina jeftinih proizvoda današnja doktrina temelji se na postizanju ravnoteže koja će prevagnuti prema kvaliteti, ekološko prihvatljivoj proizvodnji i očuvanju okoliša, osiguranju određene količine biogoriva kao dijela obnovljivih izvora energije.

Zemlje nove članice ne mogu više računati na linearnu participaciju u fondovima CAP-a iz razloga što među vaneuropskim zemljama raste otpor i pritisci da se potpore CAP-a smanje jer prema njihovim shvaćanjima stvaraju nepotrebne poremećaje u paritetima cijena, umjetno smanjujući troškove proizvodnje u Europi i samim time nelojalnu konkurenciju prema proizvođačima iz trećih zemalja.

Takva shvaćanja prodiru i u zemljama EU-a pa se sve više zastupa stajalište da bi preusmjeravanjem obilnog financiranja putem CAP-a prema drugim sektorima bili postignuti daleko veći razvojni efekti, a da bi se dostupnost hrane po povoljnim cijenama mogla postići ukidanjem sadašnjih diskriminatornih uvoznih nameta. Takva se politika pokušava artikulirati u okviru WTO-a u svim pregovorima o usklađivanju tarifa između vodećih industrijskih zemalja i nerazvijenog dijela svijeta.

Od svega ovoga za nas je bitno usvojiti ta nova doktrinarna načela koja će najkraće upućivati na:

- Okrupnjavanje zemljišnih površina
- Proizvodnju visokokvalitetnih proizvoda
- Smanjenje nitratnih gnojiva po jedinici površine (u tomu Hrvatska neće imati problema jer ni sada ne postoji prekomjerno korištenje umjetnih gnojiva).
- Također se valja oduprijeti očitoj zabludi da se može proizvesti dovoljno biogoriva koliko predviđaju energetske povelje, a da se značajno ne smanjuju površine namijenjene proizvodnji hrane

Kriteriji za odabir projekata

Odabir projekata važan je proces. Projekti odabrani za provedbu kroz Strategiju razvoja moraju biti u skladu s dogovornom Strategijom razvoja te s županijskim i nacionalnim strategijama i planovima. Projekti moraju biti izvedivi i moraju biti selektirani na transparentan način. Ove i druge kriterije razmotrila je konzultantska tvrtka Jaić Consulting d.o.o. te donijela odluku o procesu odabira projekata i njima pripadajućim kriterijima opisanim u Tablici 4.1

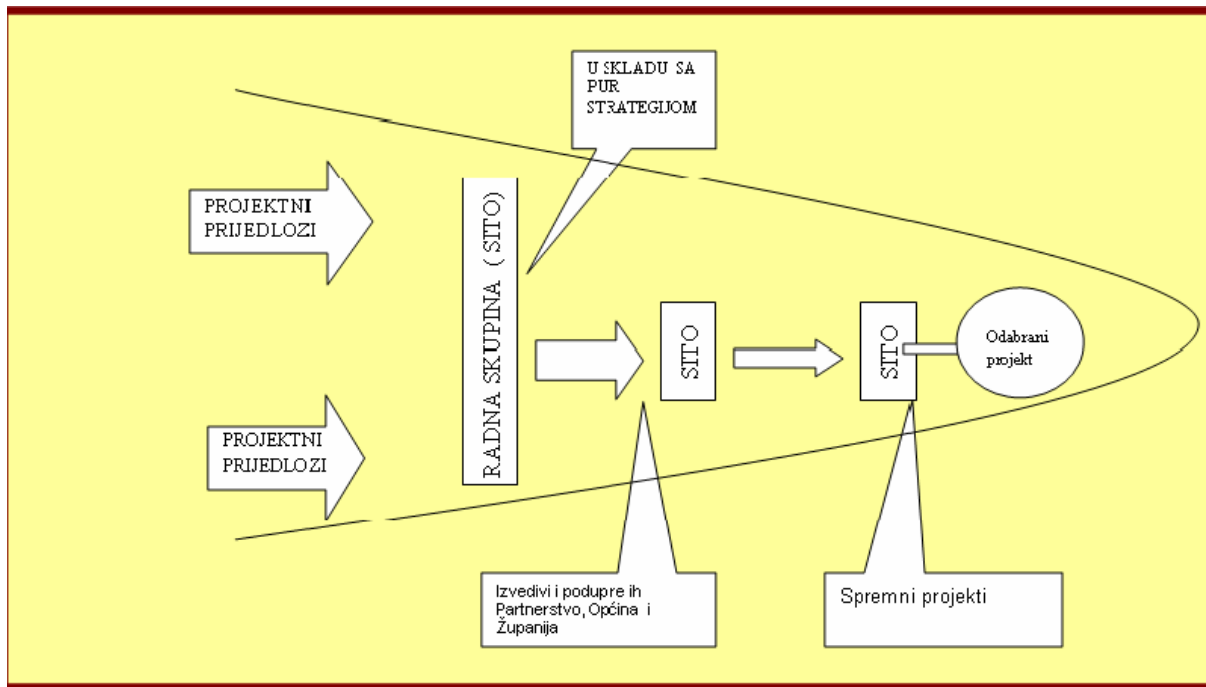
Tablica 4.1: Dogovorni kriteriji za odabir projekata

Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
IDENTIFIKACIJA Ovim se procesom odabiru projekti.	Mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja projekta, od početne zamisli do detaljnog plana, ali moraju: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Odražavati Strategiju razvoja – tj. pozivati se na pitanja iz osnovne i SWOT analize i proizlaziti iz prioriteta i mjera Strategije razvoja. ☐ Podudarati se sa ostalim odobrenim planovima (tj. postojećim i odobrenim nacionalnim/ županijskim prostornim planovima i planovima jedinica lokalne samouprave) <p><u>I u najboljem slučaju bi trebali:</u></p> Pridonositi poboljšanju ekološkog upravljanja Općine Andrijaševci <ul style="list-style-type: none"> ☐ Pridonositi održanju lokalne infrastrukture ☐ Graditi lokalne kapacitete u privatnom ili javnom sektoru ☐ Općenito se prilagođavati horizontalnim načelima EU 	Dugačka lista projekata s pravom prvenstva koji zadovoljavaju kriterije podijeljene po sektorima. Ti sektori bi se u potpunosti trebali prilagoditi vladinim (i donatorskim) sektorima. <p>Karakteristični sektori bi bili:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Razvoj poduzetništva ☐ Razvoj poljoprivrede ☐ Infrastruktura i “smeđi okoliš” (kanalizacija, odlagališta otpada i sl.) ☐ Prosvjeta i razvoj ljudskih resursa ☐ Zdravstvo i socijalna skrb ☐ Kulturna baština, zeleni okoliši turizam

Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
<p>DAVANJE PRVENSTVA (PRIORITETA)</p> <p>Primjena ovih kriterija će se poslužiti prethodno utvrđenim podacima koji uključuju izbor, opseg, troškove i dobiti.</p> <p>Ako su ovi nepostojeći, ostaje neizvjesno da li će projekt biti svrstan pod projekte sa pravom prvenstva.</p>	<p>Obavezni kriteriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mora biti označen kao projekt sa pravom prvenstva od strane Partnerskog odbora</i> • <i>Može se brzo razviti u potpuno izvediv i ponuditi detaljni plan izvedbe – (bez značajnijih tehničkih, ekoloških, financijskih, privrednih ili socijalnih pitanja)</i> • <i>Može se brzo izgraditi – npr. nabavka zemljišta ne predstavlja problem, postojeća lokacijska/građevinska dozvola</i> • <i>Raspoloživa sredstva sufinanciranja. Prikazati druge izvore sufinanciranja do 20 % troškova projekta</i> • <i>Početa procjena optimizira dobit prema troškovima</i> • <i>Može biti rukovođen i održavan od strane odgovorne organizacije</i> <p>Poželjni kriteriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Da predstavlja preduvjet za provedbu slijedećih projekata</i> • <i>Potencijalno privlači dodatne Fondove Općini i Županiji</i> • <i>Nadopunjuje ostale projekte Strategije razvoja</i> • <i>Promovira socijalnu</i> 	<p>Lista VISOKO PRIORITETIZIRANIH</p> <p>projekata u svakom od sektora koji uglavnom zadovoljavaju pred izvedbu. Ovo prilagođavanje prioriteta na lokalnoj razini sa prioritetima vlade i donatora olakšava pristup sredstvima financiranja. Projekti iz svakog sektora trebaju biti upakirani tako, počevši od onih sa najvećim pravom prvenstva, da se što bolje prilagode postojećim sredstvima financiranja.</p> <p>Ako je projekt sa pravom prvenstva proglašen neizvedivim, onda se mogu uključiti daljnji prioritetni projekti iz istog sektora.</p>

	<i>uključenost</i>	
<p>NACRT PROJEKATA za sve projekte sa pravom prvenstva</p>	<p>SVI prioritizirani projekti trebali bi uključivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta • Kratki opis postojeće situacije • Kratki opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i operativne odgovornosti • Trenutni status pripreme • Sva ključna pitanja u vezi sa okolišem ili nabavkom zemljišta <p>Uključenje u prostorni plan za visoko prioritizirane projekte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Točni izdaci u rasponu od manje ili više 25 % • Početna procjena o koristima • Definiranje organizacije za sufinanciranje (i fondovi) • Kratak pregled plana primjene sa pripremljenim vremenskim tijekom i odgovornostima. 	<p>Matrica za projekte sa pravom prvenstva prema sektoru kao što je pokazano u tablici ispod:</p>

Od projektnog prijedloga do provedbe projekta!

“Prosijavanje” Proces odabira projekata: Neki projekti možda neće uspjeti!

Ako nisu jasno opravdani i odgovarajući tj. ako nisu u skladu s Strategijom razvoja i nacionalnim programima i prioritetima donatora itd.

Okvirni prioritetni projekti i “pipeline” (mreža) projekata

Dogovorni kriteriji za odabir projekata vode identifikaciju projekata. To je dinamičan proces, i uključuje davanje prvenstva (prioriteta) onim projektima koji su u skladu s Strategijom razvoja i koji su spremni za provedbu odnosno kompletirani s potpunom i pozitivnom procjenom izvedivosti. Slijedeći nakon tih prioritetnih projekata biti će oni projekti koji trebaju biti detaljizirani do različitih stupnjeva. Svi ti projekti sačinjavaju “pipeline” projekata koji se jednostavno mogu podijeliti na slijedeće:

- **Projekte koji su spremni za provedbu** - Projekti spremni za provedbu, sve potrebne dozvole su dobivene i potpuna procjena izvedivosti je završena i pozitivna.
- **Projekte koji zahtijevaju potpunu procjenu izvedivosti** - Projekti koji mogu imati pozitivnu pred-studiju izvedivosti, ali za koje je sada potrebna potpuna studija izvedivosti, detaljni plan i/ili procjena troškova i koristi (cost-benefit analiza).
- **Projekte za koje su još potrebne pred-studije izvedivosti te početne procjene učinaka**
- **Projekti koji zahtijevaju procjenu izvedivosti i ranu procjenu učinaka.**
- **Projektne prijedloge** - Ideje koje će trebati razviti u projekte.

Očekuje se da će se cjelokupni "pipeline" projekata izraditi na način pokazan na slici 5.2. Ideja je razvijati sve više i više prikladnih projekata za provedbenu fazu nego što je slučaj na početku provedbe Strategije razvoja. Slika 5.2 je shematski prikaz relativnih udjela svakog sektora tijekom vremena.

"Pipeline" projekata je proces koji se često opisuje kao početni dio upravljanja projektnim ciklusom. Projektne ideje najvažniji su dio ovog procesa. Ideje se moraju u budućnosti tražiti putem dobro organiziranih javnih poziva što će omogućiti široko sudjelovanje u procesu Strategije razvoja (i općenito u razvoju Općine). Taj postupak valja ponoviti dvaput godišnje kako bi se osiguralo da se dobre ideje, u bilo koje vrijeme tijekom ovog postupka, mogu razviti u projekte. Sve ideje dostavljaju se u sličnom formatu koji se može prenijeti u bazu podataka i razvrstati prema ključnim kriterijima.

Priprema projekata mora se obavljati za mnogo projekata prema njihovom stupnju pripremljenosti za provedbu. U bilo koje vrijeme, projekti koji su spremni za provedbu biti će u početnom stadiju provedbe dok će se istodobno raditi studije izvedivosti i

pred-izvedivosti za druge projekte, u nadi da će se "proizvesti" projekti spremni za provedbu odmah nakon kraja provedbe prvog kruga projekata. Cilj je da se uvijek ima u provedbi što više relevantnih projekata u Općini – koliko god sustav to može podnijeti. Posebice relevantni projekti su oni koji mogu kombinirati više od jednog prioriteta. To bi moglo uključivati one projekte koji razvijaju i čine dostupnom nove ili odgovarajuće tehnologije za lokalne tvrtke kroz predloženi lokalni Centar za nove tehnologije. Time bi se rješavale poslovne potrebe za uslugama, potreba za razvijanjem veće lokalne stručnosti na visokim položajima te potreba za boljim povezivanjem obrazovanja s potrebama lokalnih poduzeća.

HORIZONTALNE TEME EUROPSKE UNIJE

Strategija razvoja Općine Andrijaševci zamišljena je tako da se adekvatno odnosi prema slijedećim važnim razvojnim temama Europske unije:

- Razvoj informacijskog društva
- Promocija jednakih mogućnosti i ljudskih prava
- Upravljanje okolišem i "održivost"
- Nastavak privatno-javnog partnerstva i učinkovite demokracije

Strategija informacijskog društva za Općinu Andrijaševci

Informacijsko društvo se već pokazuje kao jedan od glavnih pokretača ekonomskih i društvenih promjena u Europi. Više nije slučaj da je ekonomski rast moguć ako samo neki pojedinci imaju pristup informacijama. Prijelaz prema informacijskom društvu zahtijeva sudjelovanje svih. No njegov potencijal nije u Općini Andrijaševci u potpunosti iskorišten iako je prepoznato da je informacijska i komunikacijska tehnologija (IKT) bitna komponenta za povećanje poslovne konkurentnosti.

Poslovna upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) u Općini Andrijaševci relativno je niska u usporedbi s drugim općinama i regijama u Hrvatskoj i vrlo niska u usporedbi sa razvijenim regijama Europske unije. Uz sve veći broj konkurentskih tvrtki u drugim zemljama i općinama koje iskorištavaju prednosti proširenih tržišnih prilika, važno je da sva poduzeća mogu iskoristiti prednosti IKT-a i da njihovi zaposlenici imaju za to potrebne vještine.

Postoji opasnost da će informacijsko društvo načiniti **digitalnu podjelu** i povećati mogućnosti onima koji već posjeduju određene vještine, istovremeno smanjujući mogućnosti onima koji ih ne posjeduju. Predviđeno je da će Strategija razvoja i Općina uzvratiti sistemskom integracijom IKT vještina u sve vrste aktivnosti, a osobito za aktivnosti za koje je važno razviti osnovne i ključne vještine. Oni kojima nedostaju osnovne/ključne vještine najvjerojatnije će imati najslabiji pristup IKT uslugama i opremi.

Neupoznatost s IKT-om vjerojatnije će povećati poteškoće koje pojedinci imaju pri pristupanju mogućnostima i sad i u budućnosti. Stoga će se posebno poticati projekti u području prioriteta ispod osnovnih i ključnih vještina kako bi se pokazalo da su ICT vještine uzete u obzir u smislu sadržaja i isporuke (učinak pokazivanja) predloženih aktivnosti treninga. Aktivnosti osnovnih i ključnih vještina trebale bi osigurati da igraju ulogu u opremanju sudionika da postanu sudionici digitalnog doba sigurni u svoje znanje i upotrebu IKT-a. Općina će igrati ključnu ulogu u tome da informacijsko društvo bude među glavnim temama Strategije razvoja.

S vremenom će informacijsko društvo utjecati na način na koji gotovo sve tvrtke u Općini posluju. Neke su već svjedokom dolaska novih konkurenata koji nisu postojali prije dvije ili tri godine. Novi kanali isporuke pružaju i mogućnosti i prijatnije. Oni koji reagiraju najbrže i idu u korak s novim razvojem dobit će najviše od nove dinamike poslovnog okruženja. Imati mogućnost odgovora na uvijek promjenjivo tržište, zahtijeva mogućnost i ključne vještine koje su prethodno uočene kao važan element strategije. To se naročito odnosi na sektore i tvrtke na određenim lokacijama koje koriste tehnologiju kako bi prevladale probleme koje uzrokuje njihov periferan položaj, imaju mogućnost proširiti se tamo gdje to prije nije bilo moguće, jačajući i modernizirajući time gospodarstvo.

Provedba strategije informacijskog društva

Strategija će se provoditi kroz cijelu Strategiju razvoja, a stavljanje IKT-a među najvažnije teme važno je za univerzalno sudjelovanje u informacijskom društvu. Gotovo svi aspekti Strategije razvoja imat će neku ulogu u isporučivanju različitih aspekata strategije. Osobito **vježbe podizanja svijesti** moraju biti dio ne samo poslovnog okruženja, nego i inicijativa za obuku i postizanje vještina u svrhu promicanja ruralnog razvoja i zajednice. Nadalje, kao dio provedbe Strategije razvoja raditi će se na slijedećem:

- Osiguravanju da novi objekti imaju odgovarajuću infrastrukturu informacijske i komunikacijske tehnologije
- Pružanju informacija putem IKT-a o svim savjetodavnim i marketinškim aktivnostima
- Pružanju fleksibilne IKT obuke dostupne što široj javnosti
- Osiguravanju da aktivnosti na poslovnom razvoju iskorištavaju IKT gdje god je to moguće.

Svaki projekt i podnositelj projekta biti će "provjeravan" prema tome kako će projekt dalje razvijati informatičku tehnologiju u Općini. Biti će pripremljene **smjernice** svim podnositeljima projekata. Ove smjernice namijenjene su kao pomoć podnositeljima projekata da znaju koji je minimalni prag kvalitete za IKT kao horizontalne teme u Općinskoj Strategiji razvoja.

Smjernice će biti pripremljene prema vrsti aktivnosti projekta kako bi se potaknulo razumijevanje najboljih praksi i da bi se upozorilo podnositelje projekata na načine na koje IKT sve više utječe na gospodarski i osobni život u Europi.

Ovim smjernicama nije namjera da pokriju svaki primjer. Podnositelji projekata potiču se da budu kreativni u načinima na koje IKT može dodati vrijednost. Podnositelji projekata se moraju izjasniti koje akcije su već poduzeli ili namjeravaju poduzeti i kako se to odnosi na sveprisutnu temu o IKT-u. Primjeri kako se IKT može koristiti u raznim razvojnim programima slijede u nastavku (biti će traženo od podnositelja projekata da opišu i brojčano izraze, ukoliko je to moguće, kako će se informacijska i komunikacijska tehnologija koristiti u njihovim projektima).

Projekti koji uključuju osobni razvoj i razvoj zajednice

Razvoj zajednice povezan je s pružanjem lokalnih usluga kako bi se zadovoljila lokalna potreba, a često ih isporučuju organizacije iz zajednice ili dobrovoljne organizacije. IKT igra sve važniju ulogu u pomaganju zajednicama i dobrovoljnim organizacijama da se učinkovitije posvete svojim klijentima, zagovarateljima i sponzorima. IKT također omogućuje elektronsku isporuku usluga u zajednici ili da se fizičko pružanje usluga u zajednici obogati digitalnim sadržajem.

Razvoj zajednice se također odvija putem IKT-a, putem projekata koji lokalne ljude uključuju u projekte koji imaju za njih nešto značajno, kao što je lokalna ili obiteljska povijest. Na taj način lokalni ljudi se potiču na učenje IKT vještina, fokusiranje na projekt na koji je zajednica ponosna i razvoj osobnih vještina, kao što je rad u timu ili u organizaciji. Podnositelji projekata trebali bi razmotriti potencijal korištenja IKT-a u angažiranju ljudi u aktivnostima zajednice.

On-line izvori mogu pružiti potporu onima kojima je potreban osobni razvoj, osobito tijekom ponovnog ulaska na tržište rada. Na portalima se mogu naći ažurne informacije o mogućnostima učenja, brizi za djecu, dostupnim financijskim sredstvima za pojedince kako bi poboljšali svoje izgled, pripremi molbe za radno mjesto i savjeti o karijeri. Projekti koji uključuju osobni razvoj trebali bi uzeti u obzir kako on-line izvori mogu dodati vrijednost njihovim ciljevima.

Projekti koji uključuju turizam

Internet ima znatan učinak na turističku industriju. Potrošačima je pružen neograničen pristup informacijama o svakom aspektu turističkih iskustava i povećana je konkurencija u turističkoj industriji. Podnositelji projekata trebali bi pokazati kako namjeravaju učinkovito primijeniti IKT u svrhu promicanja, informiranja i prodaje pomoću Interneta za turizam u Hrvatskoj i pokazati združeno promišljanje s ostalim on-line turističkim inicijativama u Hrvatskoj.

Multimedijalne sadržaje je sada moguće prenijeti preko niza platformi, interaktivne digitalne televizije, tekstualnih poruka, bežičnih aplikacijskih protokola, Interneta na osobnom računalu i *touch screen* terminalima. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako se platforme s digitalnim pristupom mogu učinkovito upotrijebiti da bi se korisniku isporučio sadržaj vezan uz turizam.

Multimedijski sadržaj nudi nove i učinkovite načine da se prenese tumačenje kulturne baštine. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako bi njihovi klijenti mogli dobiti bolju uslugu pružanjem multimedijских sadržaja na strateškim turističkim lokacijama.

Projekti koji uključuju i obrazovanje

IKT ima sve veći utjecaj na obrazovnu okolinu u smislu on-line materijala koji služe kao dopuna tradicionalnim praksama učenja, a isto tako i omogućuju ljudima učenje na daljinu. Podnositelji projekata trebaju pokazati da su uzeli u obzir potencijal IKT-a u dodavanju vrijednosti svojim projektima obuke ili obrazovanja i tamo gdje je odgovarajuće, detaljno objasniti način na koji oni namjeravaju upotrijebiti platforme s digitalnim pristupom i digitalnim sadržajem kako bi postigli odgovarajuća znanja i proširili sudjelovanje u učenju.

Interaktivne ploče, bežične pločice i prenosive radne stanice primjenjuju se kreativno u obrazovnom okruženju. Omogućuju predavaču i učeniku interakciju na novi način koji obogaćuje iskustvo učenja i nudi nove intuitivne načine prenošenja

kompleksnih ideja. Podnositelji projekata trebaju naznačiti kako su uzeli u obzir potencijal tih uređaja u ispunjenju svog projekta.

Strategija jednakih mogućnosti u Općini

Općina Andrijaševci osigurati će prikladnu spolnu ravnotežu i zastupanje ključnih organizacija civilnog društva unutar institucionalne strukture odabrane da provodi Strategiju razvoja. Nadalje, tema jednakih mogućnosti provoditi će se u svim prioritetima kroz aktivnosti kojima se pruža podrška. Podnositelji projekata trebati će objasniti kako namjeravaju provoditi načela jednakih mogućnosti unutar svojih projekata za koje traže podršku Strategije razvoja. Namjera ovakvog pristupa je dati što veću važnost načelu jednakih mogućnosti. Strategija razvoja će promovirati jednak pristup svih ljudi obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja koje nudi Strategija razvoja bez obzira na spol, invaliditet ili etničko porijeklo. Da bi se to postiglo, nastojati će se postići tri cilja koji će biti integrirani kroz cijelu Strategiju razvoja.

Prvi cilj je povećati i osigurati pristup obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja za žene, invalide i druge skupine.

Kontinuirano gospodarsko napredovanje može se postići samo ako se prethodno isključenim skupinama osigura pristup višim razinama obuke i na kraju poslu višeg platežnog razreda. To je moguće djelomično ostvariti osiguranjem jednakog pristupa mjerama za podršku poslovanju i obuci za poduzetnike, npr. fleksibilnim pristupom isporuci obrazovanja i obuke, strategijom za usklađivanje posla i doma koje poslodavci primjenjuju, treningom o jednakosti i fizičkom okolinom koja pruža podršku u smislu jednakosti pristupa, sigurnosti i brige za djecu. Javit će se i potreba postavljanja prioriteta za žene koje se vraćaju u radni odnos, samohrane roditelje, honorarne radnike i one koji su dugo bili isključeni iz tržišta rada (npr. zbog invalidnosti, lošeg zdravlja, slabih sposobnosti), od kojih svi imaju iskustva s poteškoćama u pristupu dobroj obuci i mogućnostima zapošljavanja.

Drugi cilj je povećati broj žena i invalida s osiguranim pristupom obuci i zaposlenju u višim platežnim razredima i sektorima viših vještina i samozapošljavanja.

Da bi članovi isključenih skupina u potpunosti iskoristili mogućnosti povećanog pristupa koje nudi Strategija razvoja, važno je da poslovne i obrazovne organizacije uzmu u obzir njihove potrebe kako bi im omogućili da u potpunosti doprinesu gospodarstvu Općine.

Fleksibilna obuka i mogućnosti zapošljavanja, posebna podrška kako bi se povećao pristup poduzetničkim fondovima i savjetima, inovativni planovi kojima bi se potaklo na obrazovanje više razine i dobro plaćene karijere, netradicionalne mogućnosti zapošljavanja, povećano uključanje na više razine putem IKT-a su sve primjeri mogućnosti dostupnih u programu kako bi se postigao ovaj cilj.

Treći cilj je povećati broj poslodavaca i organizacija koje pružaju obuku i primjenjuju politike jednakih mogućnosti i radnih praksi kako bi se uskladio radni i obiteljski život.

Razvoj dobrih struktura jednakosti u praksi povećat će mogućnost da se iskoriste i razviju vještine i talenti svih onih koji mogu poboljšati ekonomsko bogatstvo zemlje.

Npr. poslodavci, pružatelji obuke i treninga trebali bi unutar svojih organizacija razviti strategije za primjenu jednakih prilika i metode obuke koje uzimaju u obzir potrebu za razvojem fleksibilnih radnih aranžmana i metoda isporuke treninga, podrške za brigu o djeci i starijim osobama, pristupačna okruženja i shvaćanje da se usklađivanje obitelji i posla primjenjuje jednako na muškarce kao i na žene.

Provedba strategije jednakih mogućnosti

Općina Andrijaševci će provoditi strategiju jednakih mogućnosti kroz:

- Promicanje jednakosti muškaraca i žena;
- Pomagati ljudima s poteškoćama u omogućavanju pristupa poslovima, robi i uslugama;

- Promovirati društveno uključivanje za one ljude koji ostaju marginalizirani u gospodarskom i društvenom životu Općine .

Poduzimanje aktivnosti kako bi se postigle jednake mogućnosti i društveno uključivanje ne može se ignorirati iz sljedećih razloga:

- Poboljšavaju pribavljanje i odabir kadrova jer pružaju pristup široj paleti talenata i sposobnosti u širokom rasponu zajednica.
- Povećavaju zadovoljstvo klijenata i time poboljšavaju ugled tvrtke ili organizacije koja zauzvrat poboljšava pristup novim ili prethodno nedostižnim tržištima ili skupinama, a koja bi mogla povećati svoje mogućnosti za pristup javnim i etičkim ulaganjima.
- Organizacija postaje poželjan poslodavac što mu omogućuje odabir "najbolje osobe" za određeni posao, poslovnu priliku ili obuku. Dulje vrijeme zadržavanja jedne osobe na nekom radnom mjestu vodi do smanjenja troškova ponovnog pribavljanja kadrova i obuke, a povećava motiviranost i produktivnost.
- Štite od troškova koji su posljedica diskriminacije. Sudski postupci su skupi u novčanom, vremenskom i moralnom smislu i negativno utječu na ugled.

Strategija upravljanja okolišem Općine

Održivi razvoj se najčešće definira kao **"Razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice bez kompromitiranja mogućnosti da buduće generacije zadovolje svoje potrebe"**.

Održivi razvoj neodvojivo je povezan s društvenim i gospodarskim aktivnostima. Aktivnost koja se u jednom području odvija nauštrb druge dugoročno nije održiva. Npr. mnogi izvori u prirodi su ograničeni i jednom kad ih se ukloni ili iscrpi, naškodit će se razvoju za buduće generacije. Potrebno je osigurati gospodarski rast koji je učinkovit, socijalno prihvatljiv te da nema negativan utjecaj na okoliš.

Predanost Europske unije okolišu i održivom razvoju zajamčena je ugovorima iz Maastrichta i Amsterdama. Europsko vijeće iz Göteborga naglasilo je važnost ujednačavanja gospodarskog rasta s ciljevima održivog razvoja. Sve inicijative koje

sufinancira EU moraju nužno uzeti u obzir postojeće stanje u okolišu i osigurati da nijedna interventna politika nema negativan utjecaj na okoliš.

Kako je već opisano u prvom poglavlju (Osnovna analiza), u Općini i postoje vrijedni dijelovi okoliša koje je potrebno zaštititi kako bi u njima mogle uživati i buduće generacije. Stanje okoliša u Općini sve je više pod prijetnjom onečišćenja. Otpadne vode ispuštaju se u okoliš bez pročišćavanja, prikupljeni otpad se ne tretira adekvatno, a postoje i brojna ilegalna i nekontrolirana odlagališta otpada. Osim toga, ukoliko Općina počne koristiti svoje prirodne resurse (šume, zemljište, voda) na sustavniji način kako bi se povećala zaposlenost, može se pretpostaviti da bi takvo korištenje prirodnih resursa, ukoliko nije dobro planirano i organizirano, moglo imati dodatni negativan utjecaj na stanje u okolišu.

Općina Andrijaševci integrirati će pitanja održivog razvoja u sve aspekte Strategije razvoja. U viziji Općine ugrađeni su principi održivog razvoja, a postoji i poseban prioritet koji se direktno odnosi na pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja.

To je prioritet pod nazivom "Zaštita okoliša", a njemu pridružene mjere su:

- Poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje;
- Programi edukacije o važnosti zaštite okoliša;
- Jačanje uloge nevladinih organizacija za zaštitu okoliša;
- Unapređenje praćenja stanja u okolišu.

Prioritet 7 "Komunalna infrastruktura" također uključuje mjere koje su važne za održivi razvoj stanovišta, a to su:

- Izgradnja i unapređenje sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda;
- Sanacija postojećih odlagališta otpada te sanacija divljih deponija.

Prilikom provedbe Strategije razvoja, Općina Andrijaševci će voditi posebnu pažnju da jačanje gospodarstva **ne znači** pojačan pritisak na okoliš. Morat će se osigurati da projekti koji će se provoditi u Strategiji razvoja dokažu svoj pozitivan učinak na

---

Jaić Consulting d.o.o. 57

okoliš, odnosno da su mogući negativni učinci na okoliš svedeni na minimum. Od predlagača projekata će se tražiti da opišu koje će mjere poduzeti da zaštite okoliš i smanje bilo kakve negativne učinke na okoliš.

Strategija razvoja partnerstva i učinkovite demokracije

Partnerski dogovori na nacionalnoj i lokalnoj razini predstavljaju kamen temeljac gospodarskih programa koje sufinancira EU. Posljednjih 20 godina partnerstva na lokalnim područjima postala su popularna u Europi kao odgovor na socio-ekonomske promjene. Ovakva partnerstva vidljiva su u slučaju rada lokalnih i regionalnih vlasti s poslovnim i civilnim organizacijama u planiranju i izvršavanju razvojnih inicijativa.

Partnerstvo se smatra načinom postizanja maksimalne mobilizacije resursa i utjecaja te je dokazano učinkovito kao odgovor na krizne situacije u gospodarstvu. Ovakve situacije odnose se na zatvaranje velikih tradicionalnih industrija, povećanje siromaštva i socijalnu isključenost. U nedostatku partnerskih dogovora smanjene su šanse za uspješan lokalni gospodarski razvoj. Interesne skupine mogle bi pokušati odgovoriti na glavne strukturalne probleme bez potrebnih informacija ili svijesti o dostupnoj potpori. Nedostatak partnerstava također nosi rizik od udvostručavanja i ponavljanja već poduzetih akcija, kao i opasnost da aktivnosti i projekti ne dopiju do onih korisnika kojima je podrška najpotrebnija. Općina Andrijaševci u procesu izrade Strategije razvoja koristi radne grupe. Početkom izrade Strategije razvoja formirano je zasebno tijelo, radna grupa, koja djeluje kao savjetodavno tijelo Općine unutar procesa Strategije razvoja. Članovi ovog Odbora izabrani su od samih interesnih skupina kao njihovi predstavnici. Tijekom izrade Strategija razvoja, radna grupa konzultirana je u svim važnijim pitanjima razvoja i pripreme strategije. Na taj način jača se participacijska demokracija u Općini .

U Osnovnoj analizi navedeno je da je civilno društvo u Općini nedostavno razvijeno. Razvoj civilnog društva Općina smatra vrlo važnim i jedan od prioriteta direktno se odnosi na njegovo jačanje s ciljem povećanja njegova utjecaja na razvoj u Općini .

Mjere koje su pridružene tom prioritetu su slijedeće:

- Promocija civilnog sektora i podizanje svijesti o njenoj ulozi i važnosti te jačanje uloge civilnog društva u procesima odlučivanja;
- Izrada i provedba programa za poboljšanje strukture i mehanizama za podršku neprofitnim organizacijama i organizacijama civilnog društva;
- Poticanje volonterstva;
- Umrežavanje organizacija civilnog društva te poticanje međuopćinske i međudržavne suradnje civilnog sektora.

Provedbom Strategije razvoja nastaviti će se ustanovljeni partnerski odnosi. Jačanje općinskih kapaciteta i sposobnosti pratiti će i povećanje mogućnosti lokalnog stanovništva da upravljaju svojim gospodarskim razvojem. Unutar same vizije Općine do 2012. godine napominje se da će većina uspjeha Općine biti rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora što potvrđuje da je Općina spremna otvoreno surađivati sa svim sektorima na gospodarskom razvoju. Jedinica za provedbu projekata Strategije razvoja osigurati će da se načelo partnerstva poštuje tijekom provedbe Strategije razvoja.

Razvojni učinak Strategije razvoja

Razvojne učinke Strategije razvoja u ovoj fazi teško je kvantificirati. Općenito, ciljevima se navode poželjni učinci, a prioritetima poželjni rezultati koji vode do tih implikacija. Bolja kvantifikacija ovoga nastat će iz sustava za ispitivanje i provedbu Strategije razvoja koji će sve više omogućivati utvrđivanje i mjerenje promjena koje prate Strategiju razvoja. U donjoj Tablici 4.2 izložena je ideja o potrebnim učincima kojima će se Strategija razvoja vremenom morati moći baviti. Načela su jeftini programi, poboljšavanje veza i smanjivanje prijevoznih troškova uz razvijanje ove lokacije u poznatu lokaciju kako međunarodne trgovinske službe, tako i industrije. Jedinica za provedbu projekata ili Razvojna agencija, osnovat će se unutar općinske strukture i biti centralno mjesto provedbe Strategije razvoja.

Tablica 4.2: Očekivane koristi Strategije razvoja

Sektor	Utjecaj na gospodarstvo	Potencijalne dobiti od djelotvornosti	Uspješnost predloženih djelovanja	Strateške koristi
Poljoprivreda, šumarstvo	Politika niskih cijena i institucionalne mjere. Koristi od proizvodne specijalizacije i gospodarenja prirodnim resursima.	Mali input kapitala uz potencijalno velike dobiti. Dobiti unutar cijele Općine kroz proizvodnu specijalizaciju i poboljšani marketing	Rješava problem ograničene specijalizacije. Može biti usmjerena na skupine s malim prihodima i poboljšati vertikalno povezivanje i upravljanje resursima	Povećat će trgovinu putem specijalizacije proizvodnje. Postavit će temelj za budući razvoj u seoskim područjima.
Industrija	Jeftini programi za jačanje izravnih ulaganja i organiziranje pojednostavljenih postupaka ulaganja. Poboljšava vezu između inozemne i lokalne industrije	Uklanja početna ograničenja ulaganja u industriju. Niska razina državne intervencije	Izrađen poseban program za siniregiju koji rješava neposredna ograničenja.	Stvorit će platformu za hrvatsko i inozemno ulaganje. Postavlja temelj za buduću industrijalizaciju. Visoka komplementarnost.
Trgovina i ulaganje	Poboljšava regionalno gospodarstvo uklanjajući prepreke za gospodarsku aktivnost	Jeftino izravno ulaganje u javni sektor. Poboljšava učinkovitost uklanjanjem administrativnih i upravnih uvjeta (odredbi)	U visokoj mjeri usredotočen na trgovinu. Izravno rješava ograničenja.	Izravno će povećati intra-općinsku i međuopćinsku trgovinu, odnosno nacionalnu trgovinu. Visoka komplementarnost.
Promet i veze	U kratkom roku smanjit će	Jeftina studija i institucionalne	U visokoj mjeri usmjeren; odredit	Vrlo komplementarne

	troškove prijenosa i prijevoza. Znatne koristi od izgradnje IKT mreže u srednjem i dugom roku	mjere. Preostaje da se odredi bolja učinkovitost kao rezultat studija izvedivosti	će odluku o budućim potrebama prometa i veza.	u srednjem i dugom roku. Poboljšani promet i veze ubrzat će zamah Općine i lokacije: preduvjet budućeg rasta.
Razvoj ljudskih resursa	Veći utjecaj na gospodarstvo kroz stručnu obuku, edukativne programe i pomoć pokretljivosti radne snage	Poboljšano upravljanje ljudskim resursima i uštede zahvaljujući djelotvornosti lokalne administracije (uprave).	U visokoj mjeri usredotočen na važno pitanje tržišta radne snage u Općini	Vrlo komplementarne; ubrzat će zamah i popločiti put za bolje poslovne sposobnosti u miniregiji
Vodna infrastruktura i gospodarenje otpadom	Poboljšat će korištenje postojećeg kapaciteta i mreža.	Učinkovito korištenje resursa Općine izvan granica. Smanjit će državne i županijske troškove	Visoka razina usredotočenosti na sektor; tehnički projekt. Ima vrlo dobre izgleda za izravno dopiranje do korisnika.	Postavit će temelj za budući rast (razvoj). Generirat će šire javno prihvaćanje Strategije razvoja.

8 ISKORIŠTAVANJE ENERGIJE VJETRA

8.1 ENERGIJA VJETRA

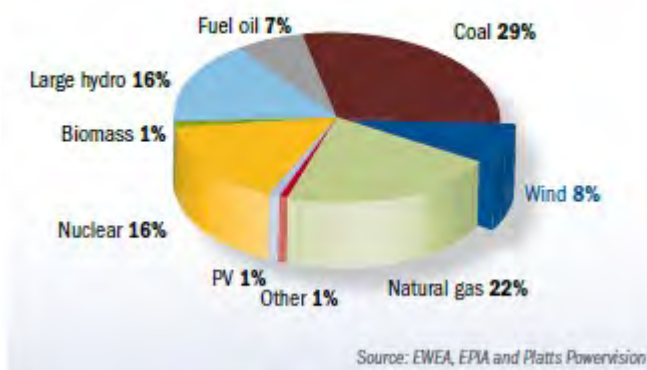
Energija vjetra se u posljednjih 10 godina promovirala u najbrže rastuću granu industrije na svijetu, te u jedan od izvora energije s kojim svaka ozbiljna elektroenergetska mreža mora računati u svom sustavu. Vjetroelektrane su prestale biti posao samo za entuzijaste i relativno male privatne investitore i postale su glavna tema svih velikih elektroenergetskih kompanija i velikih investitora.

Energija vjetra danas stvara stotine tisuća novih radnih mjesta diljem svijeta. Vjetroelektrane su u zadnjih par godina zaslužne za većinu novoinstalirane snage za proizvodnju električne energije u energetsom sektoru. Vjetroagregati su narasli do skoro nezamislivih dimenzija i postali su specijalizirani za skoro sve vrste terena i klimatskih uvjeta, te ih se može pronaći u tropskim područjima, ali i arktičkim uvjetima. Kombinirana visina stupa i lopatice na najvećim svjetskim vjetroagregatima doseže visine i iznad 200 m, što je skoro dvije trećine visine Eiffelovog tornja. Pojedinačna snaga najvećih vjetroagregata danas prelazi 6 MW, što je više od ukupne snage prve vjetroelektrane u Hrvatskoj na Pagu, a koja se sastoji od 7 vjetroagregata. Standardne dimenzije vjetroagregata su se udvostručile u 10 godina, a snaga se povećala i do tri puta.

Istovremeno sa razvojem dimenzija su se razvile i nove tehnologije i spoznaje o učinku vjetroelektrana na elektroenergetsku mrežu, razvijeni su vjetroagregati koji pružaju potporu mreži i imaju pozitivan utjecaj na stabilnost sustava, razvijeni su napredni prognostički modeli vjetra sa visokom točnošću do nekoliko dana unaprijed, a posebno za razdoblja do 24 sata unaprijed, cijene proizvedenog kilovatsata padaju, a gorivo je čisto i besplatno. Sve to je dodatno osnažilo argumente za što veći prodor vjetroelektrana u elektroenergetske sustave diljem svijeta.

Autor Edo Jerkić

EU POWER CAPACITY MIX (2008) (TOTAL: 801 GW) FIGURE 2.3

EU energetska miks 2008. godine, izvor: EWEA

8.1.1 Moderni vjetroagregati i pretvorba energije

Energija iz vjetra se koristi konverzijom iste u korisni oblik energije koji može biti korištenje vjetroagregata za proizvodnju električne energije, korištenje mlinova na vjetar za proizvodnju mehaničke snage, pumpe na vjetar za pumpanje vode ili korištenje jedara za pogon brodova.

U današnje vrijeme su izuzetno interesantni i aktualni upravo vjetroagregati kojih je sve veći broj priključen na elektroenergetsku mrežu.

Osnove pretvorbe energije vjetra koje koriste vjetroagregati za proizvodnju električne energije polaze od fizikalnih osnova vjetra, koje su detaljnije izložene u članku "Što je vjetar i kako nastaje".

Osnove pretvorbe energije u vjetroagregatu

Pretvorba kinetičke energije vjetra u kinetičku energiju vrtnje vratila se odvija pomoću lopatica rotora vjetroagregata.

Specifična snaga vjetra pri tome je jednaka

$$P_v = \frac{\rho * v^3}{2}$$

gdje je P_v specifična snaga vjetra, koje ovisi o gustoći zraka ρ i kubu brzine vjetra v^3 .

U općem slučaju brzina vjetra nije konstantna pa je prosječna specifična snaga jednaka

$$P_v = \frac{1}{2T} * \int \rho * v^3(t) dt$$

Na razini mora se za specifičnu snagu vjetra može uzeti

$$P_w = 0,6v^3$$

Kinetička energija vjetra dobiva se množenjem snage s vremenom

$$E_{k,v} = \int_0^t P_v(t) dt$$

gdje je $E_{k,v}$ kinetička energija vjetra.

Nažalost, dio ukupne kinetičke energije vjetra je neiskoristiv jer vjetar mora nastaviti strujanje kako bi omogućio dolazak vjetru iza sebe. To je tzv. Betzov zakon, a matematički se prikazuje stupnjem aerodinamičke pretvorbe koji je jednak omjeru snage na vratilu vjetroagregata i raspoložive snage u slobodnoj struji vjetra:

$$c_p = \frac{P_t}{P_v} = \frac{P_t}{\frac{1}{2} * \rho * v^3}$$

gdje je c_p stupanj aerodinamičke pretvorbe ($\approx 0,45$ za moderne vjetroturbine, a na nekim turbinama ide sve do 0,50), a P_t je transformirana snaga.

Najveći mogući stupanj aerodinamičke pretvorbe je tzv. Betzova granica i ona iznosi 0,593. Nijedan trenutno dostupan moderni vjetroagregat ne može imati učinkovitost veću od

$$P_{t,max} = 0,593 * \frac{\rho * v^3}{2}$$

Zbog dodatnih gubitaka pri pretvorbi energije do dobivanja električne energije proizlazi da se manje od pola kinetičke energije vjetra može iskoristiti kao korisna električna energija.

Autor Leo Jerkić

8.2 Značaj i vizija energije vjetra u budućnosti

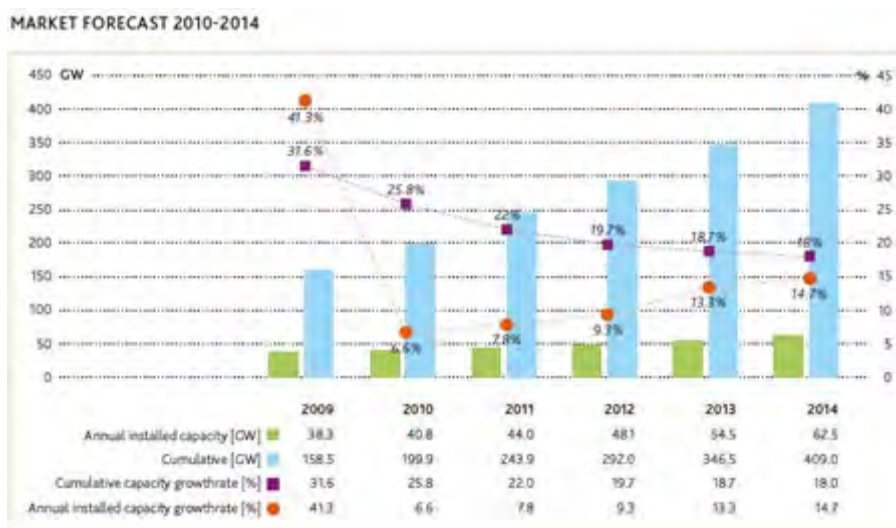
Zbog razvijenosti tehnologije, učinkovitosti i ekonomike, vjetar trenutno izgleda kao najperspektivniji izvor energije budućnosti, ali je već i značajan izvor električne energije sadašnjosti. No, treba priznati i da nije i ne može biti jedino rješenje svih energetskih izazova koje donosi doba u kojem ćemo iscrpiti sva fosilna goriva koja nam je Zemlja stvarala milijunima godina.

Razdoblja bez ili sa manje vjetra će se moći predvidjeti – disperzijom izvora i smanjiti na minimalnu moguću mjeru – ali će se ipak dešavati. Zbog toga svi oni koji rade u industriji vjetra razmišljaju i o upotrebi solarne energije i posebice energiji vode, kao izvoru koji se idealno nadopunjuje s vjetrom (akumulacijske hidroelektrane i pumpno-akumulacijske hidroelektrane su iznimno učinkoviti spremnici energije koji mogu balansirati promjenjivost proizvodnje energije iz vjetroelektrana, kao i promjenjivost potrošnje energije krajnjih kupaca). Također, glavni akteri u industriji vjetra su se okrenuli i drugim tehnologijama spremanja energije (npr. gorive ćelije) kao rješenju koje može pomoći što većem udjelu vjetroelektrana u elektroenergetskom sustavu.

Jednom kada se otplati kapitalna investicija vjetroelektrane, tj. kada se njena ukupna vrijednost amortizira – to je uz solarne elektrane najjeftiniji izvor energije. Troškovi goriva su nepostojeći, a troškovi pogona i održavanja minimalni. Da ne govorimo o praktički nepostojećem utjecaju na okoliš, pogotovo u usporedbi s drugim izvorima energije – posebno fosilnim gorivima.

Neke regije su već dokazale da su visoki udjeli vjetroelektrana mogući u današnjim sustavima. Dodatnim razvojem sustava i primjenom nove paradigme upravljanja sustavom, kao i upotrebom drugih obnovljivih izvora energije, te sustava spremanja energije očekuje se da će se granice udjela vjetroelektrana u elektroenergetskim sustavima samo pomicati prema naprijed. EWEA čak predviđa da bi vjetar mogao pokriti i 80% potreba čovječanstva za električnom energijom do 2050. godine.

Predviđanje razvoja tržišta vjetroelektrana do 2014., izvor: GWEC

Nedavna predviđanja GWEC-a (Global Wind Energy Council) govore o tri milijuna radnih mjesta u industriji vjetra do 2030. godine, i instaliranju po jednog novog vjetroagregata svakih 7 minuta, te ukupnoj instaliranoj snazi od čak 2.300 GW!

9 ODRŽIVI RAZVOJ

Razvoj pojedine regije ili nekog procesnog postupka, uz vjerojatno pozitivne ekonomske efekte, gotovo obvezno sa sobom donosi i određene probleme. Problemi se mogu ogledati u narušavanju prirodne ili kulturne baštine, oštećenju eko sustava nekog područja ili vrste. Uvođenje novih tehnologija (postupci) ili vrsta (biljke, životinje) u proizvodne procese gotovo uvijek uzrokuje zatiranje starih ili promjenu strukture. Također se uzrokuje i promjena strukture zaposlenih osoba i njihovih običaja. Iako je ekonomski razvoj nešto čemu težimo, potrebno je već u početku ocijeniti kolike će štete počinuti naša poduzetnička ideja.

Filozofija održivog razvoja usmjerena je pronalaženju razvojnih rješenja uz što manje promjene u postojećem stanju. U poljoprivredi je to biološka proizvodnja gdje se stvari izmjenjuju u cikličkim procesima biološkom sinergijom svih organizama uključujući i čovjeka.

Održivi razvoj je „manhood friendly“ (čovječanstvu prijateljski) način razmišljanja, pokret ili filozofija. Načela održivog razvoja naročito je bitno slijediti pri planiranju razvoja zemalja kao što je Hrvatska jer se radi o ljepotici koju bi mnogi htjeli iskoristiti dok joj vrijeme još nije isteklo. Kako su Hrvati tradicionalno gostoljubiv narod, pri realizaciji razvojnih planova moglo bi se dogoditi da se neki projekti realiziraju „u magli“, što je potrebno preventivno riješiti. Od najnižih do najviših instanci treba dogovoriti politiku razvoja i održivih rješenja.

Održiva rješenja se odnose na sve postojeće resurse: zemlja, voda, zrak, ljudi, životinjski i biljni svijet. Samo harmonični odnosi između resursa mogu osigurati dugotrajno i kontinuirano korištenje i raspodjelu.

Održivi razvoj u EU reguliran je poljoprivredno okolišnim programima (POP) za svaku zemlju te se primjenjuje od 1992. godine. Danas predstavlja jedinu obveznu mjeru u sklopu EU regulative o ruralnom razvitku.

Poljoprivredno okolišni program (POP) je namijenjen zaštiti okoliša, prirode i krajobraza u ruralnim područjima. Njime se poljoprivrednici potiču da nastave primjenjivati agrotehničke mjere koje ne štete prirodi i okolišu ili da uvedu mjere koje nisu gospodarski isplative, ali su važne za zaštitu okoliša i očuvanje biološke raznolikosti. U tom smislu, POP predstavlja važan instrument kojim hrvatsko društvo u cjelini nagrađuje poljoprivrednike za brigu o općem dobru (očuvano tlo, voda i zrak, bogata biološka raznolikost, njegovan krajobraz i sl.).

Cilj POP-a je odgovoriti na dva najveća izazova s kojima se Hrvatska suočava kad je riječ o poljoprivredi i zaštiti prirode i okoliša: gubitak biološke raznolikosti zbog zarastanja travnjaka te pritisak na okoliš uzrokovan primjenom neodgovarajuće poljoprivredne prakse.

10 PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA

Kako je područje prostora Općine Andrijaševci relativno malo razvojno ograničeno, politika razvoja Općine Andrijaševci se može temeljiti kako na prodaji zemljišta investitorima, tako i na modelu partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS) u kojem se dugoročno može zadržati vlasništvo nad zemljištem i nekretninama.

10.1 Definicija JPP-a

Javno - privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe.

U najširem smislu javno - privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subject donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno - privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu.

Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.

Javno-privatno partnerstvo ili "JPP" je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- ✓ dobiva imovinu javnog sektora na komercijalno korištenje i/ili
- ✓ preuzima značajne financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora, i
- ✓ ima korist od obnašanja institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora uz uvjet maksimiziranja ekonomsko-financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP su:

- ✓ Nedostatna financijska sredstva za pokretanje novih investicija
- ✓ Efikasnija realizacija projekata
- ✓ Podjela rizika između javnog i privatnog sektora
- ✓ Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga
- ✓ Dugoročna ekonomsko-financijska korist

10.2 Socijalni aspekt JPP-a

Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javnoprivatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini.

Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te će se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštititi isključenih grupa ili zaštititi okoliša.

Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima.

10.3 Raspodjela rizika

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i nagrade prenosi na privatni sektor.

Unutar tog raspona, javno - privatno partnerstvo možemo razvrstati u nekoliko skupina ovisno o stupnju uključenosti javnog i privatnog sektora i o raspoređenosti rizika. Tako razlikujemo:

Design-Build (DB) – Privatni sektor osmišljava i gradi infrastrukturu sukladno specifikacijama javnog sektora. Troškovni rizik je prenesen na privatni sektor, budući da je cijena, koju je javni sektor spreman platiti, fiksna.

Operation & Maintenance (O&M) – Privatni poduzetnik, temeljem ugovora, pod određenim uvjetima upravlja javnom imovinom koja ostaje u vlasništvu države.

Design-Build-Finance-Operate (DBFO) – Privatni sektor osmišljava, financira i gradi javno dobro, uzima ga u dugoročni najam, nakon isteka najma predaje ga javnom sektoru.

Build-Own-Operate (BOO) – Privatni sektor financira, gradi i upravlja javnim dobrom u svom vlasništvu. Ograničenja su uspostavljena ugovorom i ona se reguliraju od strane javnog sektora.

Build-Own-Operate-Transfer (BOOT) - Privatni sektor dobiva franšizu za financiranje, dizajn, izradu i upravljanje javnim dobrom tijekom određenog razdoblja, nakon kojeg se vlasništvo predaje javnom sektoru.

Buy-Build-Operate (BBO) – Transfer javne imovine privatnom sektoru najčešće temeljem ugovora, prema kojem će ta imovina biti upravljana javnim sektorom kroz određeno razdoblje.

Operation License – Privatni sektor dobiva dozvolu da pruža javnu uslugu u određenom razdoblju

Finance Only – Privatni sektor, neposredno financira projekt ili koristi dugoročni zakup.

10.4 Stvaranje javno-privatnog partnerstva

Javno privatno partnerstvo ne mora na prvi pogled izgledati kao poželjno rješenje. Vlasti i privatne tvrtke imaju dugu tradiciju zajedničkog rada po jednostavnom obrascu (npr. vlasti kupuju proizvod koji je proizveo privatni sektor). Međutim, često oklijevaju ući u kompleksnije odnose. Vlasti se boje da će ih privatna poduzeća iskoristiti, dok privatna poduzeća često razmišljaju o pristupima koje zauzima vlast kao o dodatnom teretu i gubljenju vremena.

Postoje tri glavna uvjeta koji idu u prilog stvaranja partnerstva: kriza, pojavljivanje i uključivanje «pokretača» i nekoga tko služi kao katalizator.

10.4.1 Kriza

Općenito, treba se pojaviti široko prepoznata kriza - npr. ne postojanje određene usluge ili gubljenje resursa - prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja mnoge ljude drži na «utabanom» putu, prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom.

10.4.2 Podržavatelji

Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza te postoji

interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti nekoliko pojedinaca. Takvi «podržavatelji» (vođe ili pioniri) mogu biti vladini dužnosnici, članovi udruga, poslovni ljudi ili građani koji - kroz svoju osobnu motivaciju – omogućavaju stvaranje partnerstva. U drugim slučajevima «podržavatelji» su pružatelji usluga, koji imaju korist od partnerstva.

10.4.3 Pokretači

Često postoji potreba za nekom vrstom pokretača koji će spojiti partnere. To mogu biti aktivisti nekog vanjskog dionika, npr. jedne ili više međunarodnih financijskih institucija ili drugih tijela koja poštuju ili im vjeruju svi partneri.

10.5 Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP

10.5.1 Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju razni kriteriji moraju biti zadovoljeni. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati **kompatibilne ciljeve**.

Npr. i javni i privatni sektor žele podići opći standard života - vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati veze na lokalnoj razini, naročito na «rastućim tržištima» - poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge - vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor jer to povećava profit.

Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je da shvate da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti da partnerstvo funkcionira - moraju biti približno kompatibilni.

10.5.2 Podržavajuća okolina

Slijedeći ključni faktor u održavanju javno-privatnog partnerstva je **podržavajuća okolina**. Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora.

Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti sa problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos te svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu kao onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata te odlučivanja žele li se ili ne žele natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora.

Pravni okvir vrlo je bitan za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave, jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Na poslijetku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisci izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi) mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javnoprivatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

10.5.3 Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjelo, javni i privatni sektor ne mogu graditi partnerstvo sami, stoga je **političko i društveno prihvaćanje** uključivanja privatnog sektora slijedeći faktor uspješnosti modela JPP. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisno, ako se želi da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, vrlo je važno razviti mehanizme kako bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bilo da se radi o organizaciji iz javnog ili privatnog sektora bude odgovorna prema svojim korisnicima.

Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

10.5.4 Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika, često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga kao bitan faktor navodimo i **kredibilitet** podržavatelja i drugih uključenih lidera, kao i **transparentnost** procesa kritične su odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju te zajednički interes odnosno korist. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

10.6 Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu

Vlasti jasno iskazuju interes za javno- privatno partnerstvo koje će se održati kroz dulje vrijeme. Bitni elementi za trajno javno- privatno partnerstvo su: uključivanje

resursa, razvoj kapaciteta, uloge i odgovornosti, fleksibilnost, vrijeme, strpljenje i društvena odgovornost. Svaki od elemenata je obrazložen u nastavku.

10.6.1 Uključivanje resursa

Svi bi se uključeni partneri trebali obvezati da će uključiti svoje resurse (financijske, ljudske, kapital) kako bi povećali svoj interes za stvaranje uspješnog partnerstva. To uključuje dijeljenje rizika i nagrade.

10.6.2 Razvoj kapaciteta

Projekti koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili velika kapitalna ulaganja zahtijevaju razvoj kapaciteta svih grupa dionika. Npr. razvoj kapaciteta:

- ✓ potrošača o prirodi usluga koje su im namijenjene i u pogledu troškova za pružanje usluga;
- ✓ pružatelja usluga, naročito lokalnih organizacija, u pogledu poduzetničkih vještina
- ✓ vlasti, u pogledu usvajanja potrebnih okvira za pružanje usluga te za nadgledanje kvalitete pružanja usluga.

10.6.3 Uloge i odgovornosti

Određivanje uloga i odgovornosti još je jedan element potreban za razvoj učinkovitih partnerstva. Bitno je da se partnerstva organiziraju kroz usuglašavanje, u cilju najučinkovitije upotrebe resursa objiju strana.

Individualne odgovornosti moraju biti jasno razgraničene i određene od početka, kako ne bi došlo do dvosmislenih, nejasnih zadataka koji se očekuju da ih svaki od partnera provede.

Nadalje, te odgovornosti treba realistično definirati, s jasnim razumijevanjem jakih i slabih strana svakog pojedinog partnera.

10.6.4   Fleksibilnost

Svi su partneri vezani uz kontekst i lokalno se razlikuju. Partnerstvo bi se trebalo koristiti postojeća iskustava, ali u isto vrijeme trebalo bi voditi računa o korištenju komparativnih prednosti lokalnih resursa. Ako se radi o duljem vremenu, bit će najvjerojatnije potrebno provesti promjene u plan investiranja, izboru tehnologija te planu aktivnosti, kao odgovor na nepredviđene okolnosti.

Uključivanje jasnih procedura za uvođenje takvih promjena tijekom životnog ciklusa projekta, smanjit će šanse za stvaranje negativnog utjecaja na partnerstvo.

10.6.5   Vrijeme

Partnerstvo zahtijeva vrijeme. Proces razumijevanja problema koje treba rješavati i učinka na potencijalne partnere, kao i potreba partnera, zahtijeva vrijeme.

Napredak se sigurno može događati kako se projekt odvija, ali proces zadobivanja i održavanja prihvaćanja među korisnicima, provoditeljima i regulatorima je kontinuiran - suradnički dijalog u cilju zadovoljavanja zajedničkih potreba mora se održavati kroz cijeli projekt.

10.6.6   Strpljenje

Za projekte koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili kapitalne investicije potrebno je dosta vremena. Pažnja mora biti posvećena balansu između brzog odgovaranja na najhitnije krize i razvijanja integriranih rješenja koja će potrajati.

Politički ciklusi i želja za brzim poboljšanjima u kriznim situacijama često dovode do postavljanja prekratkih vremenskih okvira.

Takve kratkoročne agende i ograničeni horizonti vode nereálnim očekivanjima i neodrživim rješenjima. I krupne institucionalne promjene (npr. razvoj regulatornih kapaciteta) i velika privatna ulaganja zahtijevaju vrijeme.

Nije realistično očekivati da će uključivanje privatnog sektora brzo prebroditi nedostatke u javnim institucijama i aktivnostima, niti da će odmah kompenzirati dotadašnje nedostatke u resursima i financiranja sa strane javnog sektora.

10.6.7 Društvena odgovornost

Javne usluge osiguravaju javnu dobrobit- drugim riječima dobrobit koja bi trebala biti dostupna svima. Pобоljšanje pružanja takvih usluga zapravo se odnosi na poboljšavanje življenja ljudi, naročito siromašnih u gradovima.

Vlade bi trebale uvijek osigurati da promjene koje usvajaju dovode do povećanja pristupa i boljoj kvaliteti u pružanju usluga. Naglasak na društvenoj odgovornosti povećat će političku korist, jer bolje usluge vode prema većem političkom prihvaćanju od strane javnosti.

11 REGIONALNI RAZVOJ S PRIMJERIMA IZ EU

Posljednjih godina, a naročito nakon potpisivanja osnovnih dokumenata koji definiraju status Republike Hrvatske kao zemlje pristupnice EU, sve se više govori o ulozi regionalnog razvoja i regionalne politike u ukupnom društveno-ekonomskom razvoju.

Povijest regionalne politike Europske Unije seže u 1957. godinu, kada je Rimskim ugovorom poticanje gospodarskog razvoja te jačanje gospodarskog i socijalnog jedinstva određeno kao jedan od temeljnih zadataka Zajednice. Osnovni prioriteti koji proizlaze iz navedenog akta su identificiranje najnerazvijenijih područja i njihovo podupiranje putem raznih oblika pomoći.

Institucije zadužene za regionalnu politiku na razini Europske Unije su Uprava za regionalnu politiku (The Regional Policy Directorate-General) i Odbor regija (The Committee of the Regions). Uprava za regionalnu politiku odgovorna je za pružanje pomoći slabije razvijenim i nerazvijenim regijama u njihovom ekonomskom i društvenom razvoju. Odbor regija je savjetodavno tijelo sastavljeno od predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti zemalja članica Europske Unije, a uspostavljanjem tog tijela osigurano je da lokalna i regionalna vlast ima utjecaja na odluke donesene u okviru regionalne politike.

Potpora regijama zemalja članica Unije koje zaostaju u razvoju pruža se putem strukturnih fondova:

- Europskog poljoprivrednog i garancijskog fonda (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund - EAGGF),
- Europskog socijalnog fonda (European Social Fund - ESF),
- Europskog fonda za regionalni razvoj (European Regional Development Fund – ERDF),

- Financijskih instrumenta za podršku ribarstvu (Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG).

Za zemlje poput Španjolske, Grčke, Irske i Portugala (čiji je BDP niži od 90 posto prosjeka EU) osnovan je poseban, tzv. Kohezijski fond.

Kako bi se ubrzala i olakšala prilagodba regionalne politike zemalja kandidata politici Unije predviđena su dva strukturna instrumenta – ISPA (The Pre-Accession Structural Instrument) i SAPARD (The Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development).

Temeljne postavke regionalnog razvoja i potrebe uvođenja rajonizacije proizvodnje koja osigurava komparativne prednosti i konkurentnost proizvodnje ali i osiguravanje samodostatnosti strateških proizvoda nužnost je u planiranju razvoja određene regije.

Regionalni razvoj podrazumijeva koordinaciju svih subjekata u formiranju određenog proizvoda koji ima komparativnu prednost a naravno i tržišnu šansu. Regionalni razvoj je proces poticanja lokalnih poduzetnika usmjerenih zajedničkom cilju.

Brojni primjeri iz svijeta govore o uspješnom razvoju regija primjenom ovih načela: Talijanski Tirol, Talijanski Abruzzo, Španjolski Mondragon,

Ovi primjeri vođeni su udruživanjem poduzetnika prema jednom proizvodu za koji je postojala komparativna prednost. Država je uložila u edukaciju proizvođača i osigurala temeljnu i poduzetničku infrastrukturu, a rezultat je bogata sredina zadovoljnih ljudi koji se potpuno posvećuju poslu na svojem gospodarstvu ili se uključuju povremeno. Kroz poticanje pogodnih organizacijskih oblika društvo odtirećuje malog proizvođača od poslova nabave, prodaje, marketinga pa se on može posvetiti poboljšanju svojeg segmenta posla uz jamstvo sigurne prodaje.

Šira se zajednica, dakle, brine o organizaciji i edukaciji poduzetnika i proizvođača usmjeravajući ih prema ciljnom proizvodu, brendu.

Brend će dokazati i potvrditi tehnološke postupke, kvalitetu proizvoda ali i pronijeti ime regije. Time se omogućuje proširenje aktivnosti i uključivanje novih subjekata.

U Hrvatskoj postoje neki brendovi koji nisu dovoljno iskorišteni. Hrvatska zapravo ima neke brendove koji su stari stotinama godina ali nisu kao takvi zaštićeni i komercijalizirani.

Na tržištu EU prednost nad fizičkim proizvodom ima ideja i certifikat. Na taj način pravne službe i marketinške agencije preuzimaju primat u formiranju proizvoda što dugoročno ne vodi razvoju kvalitete pa postoji bojazan da se neki proizvodi degeneriraju.

Upravo zbog toga potiče se regionalna prepoznatljivost određenih proizvoda koji bi na temelju dugoročnog plana zadržali kvalitetu i organizaciju proizvođača.

Tome teži i stroga certifikacija proizvoda.

PRIMJER ABRUZZO

U svijetu, a posebice u Europi postoji niz primjera uspješne politike regionalnog razvoja. Italija je jedna od velikih zemalja (301.230 km², 58 milijuna stanovnika, GDP 1.351 milijardi €, per capita 26.000 €), koja kao četvrta industrijska sila u Europi i udjelom poljoprivrede u GDP-u od svega 2,6% posebnu pažnju posvećuje regionalnom i ruralnom razvoju.

Podijeljena je u 20 regija, a niže ustrojne jedinice vlasti su provincije i komune.

Za naše uvjete posebno je interesantna regionalna politika u regiji Abruzzo (središnji dio Italije između Pescara i Rima, obuhvaća Apeninsko gorje i najviši vrh Italije –Gran Sasso. To je područje oduvijek bilo znatno nerazvijenije u odnosu na sjever Italije i visokoindustrijali-zirano područje doline Po.

Regionalnom politikom talijanske vlade u drugoj polovici 20. stoljeća, tu je zbog ograničenih prirodnih resursa iniciran razvoj niza industrijskih programa, posebno radno intenzivnog karaktera. Tako se željelo (i uspjelo) zadržati stanovništvo i riješiti problem depopulacije prostora. Međutim, krajem 20. i prvih godina ovog stoljeća, situacija se iz korijena mijenja. Radna snaga postaje preskupa, industrijska proizvodnja nekonkurentna, a kao logičan slijed globalizacije problem seljenja kapitala (i proizvodnje) u druga područja svijeta. U takvim nepovoljnim uvjetima i gospodarskom okruženju trebalo je hitno naći rješenja za gospodarski razvoj.

Ona su pronađena u aktivnom vođenju ciljane politike regionalnog razvoja. Učinjen je radikalna zaokret. Čitava regija Abruzzo stavljena je u prioritet tzv. „zelenih regija“ i razvoj se usmjerio prema znanju i „zelenoj industriji“. Formirani su parkovi i to nacionalni parkovi i parkovi prirode. Zatim i znanstveni i tehnološki parkovi.

Grad Aquilla, koji je do tada bio sjedište elektronske „šarafciger“ industrije, postaje sjedište provincije i znanstveni centar (25.000 studenata – 50% od ukupnog stanovništva).

Ti znanstveni potencijali postaju sinergijska osnova za razvoj tehnoloških i znanstvenih parkova. Na rubnim područjima provincije (okolica Pescara) formiran je velebni znanstveni biotehnološki institut (800 zaposlenih). Uz institut formirana je zona malog i srednjeg poduzetništva, te agencija za ekonomski razvoj.

RAZVOJNA AGENCIJA

Agencija je formirana dogovorom općina iz plana lokalnog razvoja: 46 općina udruženo u teritorijalni savez.

Zona doline rijeke Sangro i Aventino bila je do 70.-tih godina 100% poljoprivredna. Naselja su bila locirana na obroncima. Danas se urbanizira i dolina. Na 22 hektara površine dobivenih od općina (eksproprijacija) oformljena je velika poduzetnička zona (12.000 zaposlenih). Dio su mali i srednji poduzetnici, ostalo su velika poduzeća (npr. Sevel), s tim da se poljoprivreda ipak u velikoj mjeri zadržala.

U Agenciji za lokalni razvoj ističu da su uložili u industrijsku zonu, koja danas posjeduje 27% kapitala u zoni. Snaga je u tome da su svi sudionici na lokalnoj razini postigli zajednički dogovor, naučili su iskorištavati fondove za zajednički plan razvoja, zajednički osmišljavaju i izvode zajedničke projekte, uz poticanje i financiranje poduzetnika.

Formiran je „one stop shop“ ured u kojem se sakupljaju sve informacije iz različitih općina. Poduzetnik dobiva sve papire na jednom mjestu, jedna osoba sve potpisuje, „hodaju papiri“, a ne ljudi. Za to je ključan dogovor među općinama. Uloga ureda je također i organizacija edukacije za poduzetnike, na što ih se potiče raznim mjerama. Traga se i za efikasnim metodama proizvodnje i poslovanja, čiji je cilj smanjenje troškova.

Posebna pažnja se posvećuje malim mjestima, koja uz to što postaju centri življenja „po mjeri čovjeka“, istodobno oživljavaju i kroz niz dodatnih sadržaja koje su uglavnom projektirali stručnjaci iz Regionalne razvojne agencije, a realizaciju su omogućili fondovi EU (posebno fondovi CARDS, PHARE, LIFE, INERREG).

Za obavljanje zajedničkih stručnih i administrativno-tehničkih poslova formirana je Zajednica brdskih općina – Comunnita Montana i to temeljem posebnog zakona. Evo primjera razvojnih projekata pojedinih općina:

PRIMJERI OPĆINA

Treglio – gradić freski

(Provincija Chieti, Abruzzo)

Gradić ima 1.100 stanovnika koji su se do sada primarno bavili poljoprivredom. Sad uglavnom rade u dolini Sangro (Savel ili poduzeća koja rade za Savel) – Fiatova tvornica furgona. Kroz program EU - INTERREG 3B pokrenuli su projekt slikanja freski; slikar-specijalist podučava staru tehniku slikanja freski. Sada je to jedino mjesto gdje se to može naučiti (to se ne može ni na sveučilištima). Kako kažu jedinstveni su ne samo u Europi, nego i u svijetu. Održavaju se tečajevi, radionice i kongresi na tu temu. Sedam dana traje glavna manifestacija: dolaze slikari, održavaju se radionice, slika se po fasadama u selu. Domaćini nude svoju fasadu, pružaju smještaj i domaću hranu. Tako je gradić postao turistička atrakcija nacionalnih i internacionalnih dimenzija.

Rapino - gradić keramike

(Provincija Chieti, Parco Nazionale della Majella, Abruzzo)

Gradić ima 1.744 stanovnika. Proizvodnja keramike seže još od paleolita. Nekoliko obitelji razvilo je tehniku u posljednjih 100 godina. Uključili su se u program EU INTERREG 3B, oživili aktivnost sela, poduzetništvo kroz tečajeve keramike, radionice, muzej i prodaju proizvoda. Pomoću INTERREG-a integrirali su sve u turističku ponudu regije. Imaju tematske radionice: posude za čaj, posude za vino; na manifestacijama se nude domaći proizvodi u tim posudama.

Commune di Navelli – gradić šafrana

(provincija L'Aquila, Parco Nazionale del Gran Sasso e Monti della Laga, Abruzzo)

Gradić ima 600 stanovnika. Poznat je u Italiji i šire po uzgoju vrhunskog šafrana (1kg – 0,1 ha – 15.000 €). Markicu kvalitete imaju ljekovito bilje, tartufi i maslinovo ulje. Poglavarstvo ima tri osobe, raspoloživ proračun od 4,5 mil. € koji se puni od poreza i prihoda regije i provincije.

3 smjera djelovanja: 1. marketing (prezentacija proizvoda lokalno i u svijetu, 2. tečajevi (edukacija mladih uzgajivača – lokalno stanovništvo), 3. kongresi (skupovi stručnjaka za ulje, vino, šafran). Aktiviraju lokalne ljude za uzgoj izradu i dizajn pakiranja. Konzorcij proizvođača je vlasnik opreme i organizator aktivnosti.

Carapelle Calvisio – Comunita Montana – najmanja općina u Italiji – grad tartufa

(Provincija L'Aquilla, Parco Nazionale del Gran Sasso e Monti della Laga, Abruzzo)

Gradić ima 90-tak stanovnika. Ušli u INTERREG program radi obnove stare školske zgrade, kao info point za potrebe turizma. Brdska zajednica Abruzzo Aquillano: 1 stalno zaposleni + 1 externo. Lokalno stanovništvo se uglavnom bavi proizvodnjom maslinovog ulja, vina, mortadele, meda, žita, te traženjem tartufa. Vuna se tradicionalno bojala šafranom i izvozila se. Danas ciljano razvijaju marketing, promociju bijelog i crnog tartufa i valorizaciju kroz agroturizam. Naseljavaju Rumunje i Slavene kao pastire i smatraju to vrlo korisnim i pozitivnim. Brdska zajednica organizira sve socijalne servise, skupno za cijelu zajednicu.

12. STRATEGIJA RAZVOJA U BUDUĆNOSTI

Strategija razvoja nije jedinstven “dovršeni” plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i koji će zahtijevati prilagodbe odnosno izmjene u razvojnom statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. Strategija razvoja zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i njihovih odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar Općine i njezinim razvojem. Stoga će se Strategija razvoja vjerojatno mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati o njima kako bi se osiguralo da Strategija razvoja i dalje bude relevantan i u skladu sa znanjem i stručnim mišljenjima interesnih skupina koje se odnose na razvojne kočnice i prilike koje karakteriziraju Općinu.

S obzirom na sve ovo, predlaže se sljedeći raspored pregleda i procjene:

Godišnju kontrolu napredovanja - valja obavljati prije utvrđivanja općinskog proračuna za narednu godinu. Tada će biti potrebno ispitivati svako područje ciljeva i prioriteta Strategije razvoja kako bi se vidjelo koji je napredak postignut i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i transparentna. Procjena bi se trebala zaključiti s preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke za vijeće kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama odnosno raspoloživosti sredstava.

Trogodišnju procjenu – Strategija razvoja će se trebati ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan i eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekata, čiji će savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izveštaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude

to tražila) djelovati kao upravni odbor na razini Općine radi procjene, a rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća, a na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovaj proces poslužit će sljedećim važnim ciljevima:

- 1. Ažuriranje Strategije razvoja** - Da dokument Strategija razvoja stalno bude ažuriran i razmatran te da rezultati budu dostupni u javnom domenu, uz formalne evidencije o odlučivanju.
- 2. Povećanje skupa osnovnih podataka** - Da sve veće količine informativnih, važnih i relevantnih podataka postanu dostupne kako bi se Strategija razvoja poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat će biti živ plan koji omogućuje promjene i njihovo djelovanje na ovaj dokument i razvojnu politiku. To će također osigurati da ovaj plan ostane relevantan za Općinu istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim općinama, razinama uprave pa čak i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine Andrijaševci kretao u smjeru koji je formuliran u viziji naše Općine .